

Riho Rõõmus:

Lauluväljaku tuletorn sai valmis

Eestlaste püha tuli

Eelmisel nädalal lõppes Tallinna Lauluväljaku tuletorni renoveerimine. Lindi lõikasad pidulikult läbi linnapea Edgar Savisaar ja Lauluväljaku juhataja Riho Rõõmus (pildil koos Gustav Ernesaksaga).

Lauluväljaku tuletorn on 42 meetrit kõrge. Selles on 208 trepiastet. Korrustel kõlab muusika ja küllastajate jaoks on üles pandud pilte laulupidude ajaloo. Uudisajaks on pikksilmad, millega kaunist ümbrust vaadelda.

Sel väljal peeti esimene laulupidu 1928. aastal. Praegune laulukaar valmis 1960. aastal. Seega on kuulsal kaarel tänavu juubel – 50!

Rõõmus ütles torni taasavamisel, et maailmas on näiteks olümpiamängud olnud niivõrd suur sündmus, et sel puhul lepivad vaenuväed ja lõpevad sõjad ning võitjaks saab vähemalt mõneks ajaks sport. Eesti rahva laulupidu on samuti nii ainulaadne ettevõtmine, et koalitsioon ja opositsioon peaksid püha tuleaseme juures ühendama käed ning unustama argipäevade viha ja vaenu.

“See on üks eestlaste püha tuli!” rõhutas Riho Rõõmus. Lauluväljaku tuletorn sümboliseerib laule ja tundeid, mis tulevad südamest. Kohtumiseni juba tuleval aastal – noortelaulupeol!

Loe veel lk 3

Tuletorni pilt:
Lauri Vilt

Ajakirjanikust
poliitikuks –
Yana Toom
Lk 2

Urmas Reinsalu
lubadused
õhku täis
Lk 3

Toivo Tootsen:
Tallinna Vee
erastamisest
Lk 4

Vaclav Klaus:
euro ei toonud
majanduskasvu
Lk 6

Ernesaks ja
Rõõmus.

Juhtkiri

Esiviisikusse! Kes ei suuda, selle heidame üle parda!

ALEKSANDR TŠAPLÕGIN

Reformierakonna ja IRL-i valitsus sikutab rahvast helge tulevikku poole, samal ajal raputades oma jalge küljest lahti kõike, mis segab võidumarssi viie edukaima riigi sekka.

Kui uskuda prognoose, siis 2011. aastaks on maharaputatute hulgas iga viies Eesti elanik, teiste sõnadega, kõik need, kes elavad vaesupiiri taga. Kui neid inimesi just ei päästa tasuta jagatav Euroopa kuivtoiduabi (nagu meediast teada saime, jagati hiljaaegu lühikese ajaga laiali tohutu kogus nuudleid) ja head inimesed, kes on nõus hädalistega jagama oma sissetulekut, mis korteriüürist ja maksudest üle jääb.

Iga töötav Eesti elanik, kui ta just ei taha riiki petta, annab maksudeks ära 60 protsenti oma väljateenitud töötasust. Eeldatakse, et sellist rahast saab mõningaid teenuseid mitte ainult maksumaksja ise, vaid ka see teine, kes ühel või teisel põhjusel ei suuda ennast eluks vajalikuga kindlustada.

Samas keeldub see riik oma kohustusi täitmast (näiteks vähendades omavalitsuste laekuvaid summasid), soovides seega, et näljased toidetak ära kodanikele maksude maksmisest järele jäävast vähesest rahast.

Minu arvates on riigi ülesanne globaalsem kui vaid varustada vaeseid supiga. Igas tsiviliseeritud ühiskonnas hinnatakse valitsuse tegevust mitte majanduskasvu andmete, vaid tööpuuduse ja vaesuse näitajate põhjal.

Viimase kolme aastaga on tööpuudus ja vaesus Eestis kolmekordistunud. Riikides, kus valitseb demokraatia, astub inimesi sellisesse seisusse viinud valitsus (omal algatusel või avalikkuse ja opositsiooni nõudmisel) tagasi. Eestis istuvad ministrid jätkuvalt valge hobuse seljas ja kappavad eurole vastu. Mis pärast saab, ei küsi keegi.

Kas see on ikka 21. sajandi Euroopa? Või kuulub see hoopiski inglise kirjandusklassiku Dickens'i ajastusse – tema kirjeldas kaubikapitalismi, mille sümboliks sai jõulude ajal külma ja nälga surnud tüdruk, kes müüas tuletikke?

Võib ükskõik kui palju ironiseerida kartuli-

koorte söömise üle, mida eesti rahvale vabaduse hinnaks pakuti, kuid tõsi kipub olema see, et 20 aasta jooksul on Eestis loodud poliitiline süsteem, mis ignoreerib humaansust ja üldinimlikke väärtusi. Kes üritab siin tsivilisatsiooni kaitseks välja astuda, selle naelutab valitsusmeedia avalikult häbiposti. Nii vaiki vadki muusad – viimati tõesed seda professor Ülle Madise 26. mail ETV «Foorumis».

See pole üldse naljakas, see on hirmus. Kõik see on ajaloo juba korduvalt olnud, erinevates riikides ja erinevatel ajastutel, kuid põhimõte on alati üks ja seesama: nõrgad (massid) ei tohi segada tugevatel (ülikutel) elu nautimist ning oma järglastele helge tulevikku ehitamist.

See, kus me oleme täna, on 20 aastat tagasi Eesti Kongressi tegelaste poolt valitud inimvaenuliku poliitika (meil nimetatakse seda parempoolsuseks) loogiline järg. Esimesed ohvrid toodi juba omandireformi käigus, mil kümned tuhanded inimesed jäid ilma oma kodust, saamata selle eest mingit kompensatsiooni. Üks ebaõiglus «heastati» teisega.

Sestpeale jätkab riik ilma mingi süümeepiinata oma inimestest üle sõitmist, nimetades seda iga kord kogu rahva heaolu eest seismiseks. Asi on selles, et neid ülesõidetuid on kordkorralt aina rohkem; neid aga, kelle pärast ohvrid tuuakse, aina vähem.

Kui samamoodi edasi läheb, hakkab Euroopa riik Eesti sarnanema klassikalisele postkoloniaalse režiimiga Kesk-Aafrika riigile, kus vaid 10 protsenti elanikkonnast kasutab 90 protsenti rahvuslikust rikkusest.

Raske öelda, kui kaugele peab riigis arenema vaesus, et rahvas sunnits riigijuhte abivajajaid meele pidama. Võimalik, et asi on selles, et need, kes hääletavad parempoolse poliitika poolt, salamisi loodavad ise tõusta selle 10 protsendi õnnelike hulka, kellele Ansipi ja Laari mudeli järgi Eesti Vabariiki ehitatakse.

See lootus on paraku ekslik, sest rikas niikui nii ei saa oma rikkust vaeses riigis rahulikult nautida. Sellest on vanas Euroopas, kus vaesuse vastu võitlemine on sama tähtis kui rikkustamine, juba ammu aru saadud.

nädala nupud

Yana Toom – peatoimetajast poliitikuks

Linnavolikogu kinnitas linnavalitsuse uueks liikmeks ja nimetas abilinnapea ametikohale Yana Toomi, kes seni töötas Tallinna linna ajalehe *Stolitsa* peatoimetajana. Varem on ta olnud ajalehede *Vesti Nedeli* ja veel enne seda *Den za Dnjom* peatoimetaja. Need lehed, kuhu Jana tööle on läinud, on muutunud loetavateks ja populaarseteks. Praegu on lugejate hinnangul Eesti parim venekeelne ajaleht *Stolitsa*.

„Uue ametikoha puhul on kombeks kasutada väljendit „uus väljakutse“, ja seda ta kindlasti on. Kui see on kindlasti väljakutse, millega ma kavatsen edukalt toime tulla,“ ütles Yana Toom uut ametit vastu võttes. „Olen ajakirjanik ning tänu sellele pole mu maailmapilt sugugi helge – ajalehetoimetustega jagavad inimesed peamiselt muresid ning probleeme, seega julgen väita, et ka haridus, sport ning kultuurivaldkond on mulle tuttavad. Lastevanemana olen ma neid ka omal nahal kogunud,“ lisas Toom, kes on ise viie lapse ema. (Pildil Jana koos lastega – vasakult paremale: Kornei, Varvara, Artemi (süles), Fjodor, Artur.)

„Mu optimism toetub teadmisele, mis on meeskonnatöö. Samuti tean, et Tallinnas on minu valdkonnas tugev meeskond ning töötahe. Usun, et vastastikune lugupidamine ning koostöövaim kannavad vilja ja Tallinna kodanikud ei kahetse mu otsust,“ lubas Toom. Keskerakonna peasekretär Priit Toobal ütles erakonna valikut kommenteerides, et Yana Toom on end tõestanud hea juhi ja organisatorina, ning et ta on julge, jõuline, kaasav ja täis pealehakkamist. Toom on Keskerakonna liige, kandideeris viimastel kohalikel valimistel Haaberstis ning sai ligi 1000 valija toetuse. Abilinnapea vastutusvaldkonnaks on haridus, kultuur, sport, noorsooküsimused, muinsuskaitse, rahvussuhted ja ühtse integratsioonipoliitika väljatöötamine.

Senine Tallinna abilinnapea Kaia Jäppinen esitas soovi ametist lahkuda tervislikel põhjustel. 3. juunil rahuldus linnavolikogu tema avalduse. Linnapea Edgar Savisaare sõnul on Jäppinen teinud oma valdkonnas kaheksa aastat tulemuslikku tööd. Foto MK Estonia

Tarmo Mänd ministriks, Laine Jänes rektoriks?

Reformierakond jätkab riigihõlmaliste töökohtade mehitamist oma parteisõduritega. Lipstokile, Raskile, Allikmaale ja mõnedele maavanematele, aga eriti Kunstiakadeemia rektorile Signe Kivile on kavas lisada Laine Jänes (pildil), pannes ta sügisel Muusikaakadeemia rektoriks. Selle nimel tööeldakse Muusikaakadeemia professoreid ja püütakse Jänese kandidatuurile ka avalikkuses toetust saada. Reformierakonnal on väga tähtis paigutada Jänes Muusikaakadeemiasse, sest arvatakse, et ministrina on ta parteile pigem kiviks kaelas ega kogu eriliselt häält. Kuna Kivi paigutamine Kunstiakadeemia etteotsa läks lihtsalt, siis nüüd loodetakse samasugust käiku teha Muusikaakadeemias. Akadeemia professorkonna hulgas on Laine Jänese tulek tekitanud vastakaid arvamusi. Ühtede see isegi meeldib, sest rektori kohal saab Jänes vähem halba teha, kui ta seda on teinud kultuuriministrina. Teised on Jänese rektoriks nimetamise vastu, leides, et ta on kaotanud oma professionaalsuse, mis tal koorijuhina võis kunagi olla. Sahistatakse isegi, et juba tookord, kui Jänes trügis laulupeopuldi koore juhatama, eksis ta dirigeerimise kõige elementaarsemate reeglite vastu ja lauljatel oli tükk tegemist, et oma häämingut varjata. Reformierakonnas liiguvad jutud, et kultuuriministri portfelli lubati Tarmo Männile Rahvaliidust ületuleku eest. Miks mitte, sest ei teadnud ka Jürgen Ligi rahandusest midagi enne, kui rahandusministri portfelli kätte sai.

HIIBUSE NÄDAL

Reformikate nukuteatri valimiste-eelne avatendus

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn,
Toom-Rüütli 3/5

Tellimine ja levi: 6 177 717
Toimetajad: 6 274 573
6 274 571
6 274 583

Toimetuse käsikirju ei tagasta.
Kesknädalas ilmunud artiklid
väljendavad nende autorite arvamust,
mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Peatoimetaja: Urmi Reinde
urmi@kesknadal.ee
Poliitikatoimetaja: Ivri Vee
ivari@kesknadal.ee
Uudistejuht: Indrek Veiserik
indrek@kesknadal.ee
Toimetaja: Tiit Maksim
tiit@kesknadal.ee

Rõõmus: Lauluväljaku tuletorn sai korda!

Tallinna Lauluväljakuga seovad iga eestlast omad mälestused ja omad elamused. Igaühe jaoks on sel paigal oma tähtsus ja tähendus: kellel laulev revolutsioon, kellel Rock Summer, kellel Öllesummer, kellel välismaiste superstaaride megakontserdid. Mõnele on see aga lihtsalt ilus park, kus hea jalutada, jalgrattaga või rulluisukedega sõita, talvel kelgutada.

Vaata ka lk 1

RIHO RÕÕMUS

Lauluväljaku juhataja

Kuid on siiski üks sündmus, mis seob kogu meie rahvast, kogu rahvust – LAULUPIDU. Kui tuletornis süttib laulupeotuli ning mõneks ajaks unustatakse viha ja vaen, tülid ja erimeelsused. Laulupeo ajal tunneme üksmeelt, laeme selle erilise sünergiaga oma isiklike akusid.

Tallinna Lauluväljak – väarikas, vaba ja värsk

Laulupidu annab erilise tähtsuse ja tähenduse ka peoplat-sile – Lauluväljakule. Sest ka Lauluväljaku akusid laetakse erilise energiaga. See annab jõu ja missioonitunde kõigile inimestele, kes töötavad selleks,

et Lauluväljakut korras hoida ja majandada. Ta loob kõrgendatud nõudlikkuse kõigile ürituste korraldajatele, kes tahavad oma üritusi pidada siin, selles tähendusriikas paigas,

Tallinn on aastaid investeerinud mitmesuguseid rahasummasid Lauluväljaku remontimisse. Kuid tõsisem investeerimine, mis toob kaasa uue sisulise kvaliteedi, on käsil olnud alles viimasel viiel aastal. Olles majandusminister ja ka Lauluväljaku nõukogu esimees, veenis Edgar Savisaar linnapea Jüri Ratast ja kultuuriminister Raivo Palmarut alla kirjutama riigi ja linna ühis-tegevuse lepingule.

Sellest hetkest algas Laululava kompleksi kapitaalne, kvaliteeti muutev arenduslik renoveerimine. Üle 70 miljoni kroonise remondiga ärkas

Laululava sisemus täiesti uuele elule. Siin on hakanud toimuma kontserdid, koolitused, seminarid, eritüübilised suurüritused. Atraktiivsed ja ajakohased ruumid on aastaringses kasutuses. See on hea näide õnnestunud ja vajalikust raha-paigutusest.

Riik keeras Lauluväljakule selja

Kahjuks kultuuriministri vahetumisega lõppes hästialanud koostöö riigiga. Ehk – taas keeras riik Lauluväljakule selja. Vaatamata ühise tegevuse lepingule Lauluväljak korda teha taganes riik oma lubadustest ja kohustustest.

Tore on, et Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) nõustus kvalifitseerima osa Lauluväljaku Sihtasutuse taotlusi euroabi-kõlbulisteks. Aabi oli küll oluliselt vähem kui loodeti, kuid siiski võimaldas see koos Tallinnalt saadud rahadega aastail 2009–2010 teoks teha mitu laulupidude jm ürituste jaoks vajalikku tööd.

30 000 kuulajale-vaatajale tehiti uued toolid-pingid, valmis ehitati sajakohaline Eesti uh-

keim välitualett. Äsja avati pidulikult Tallinna üks ilusamaid vaatetorne, mis on varustatud ka pikksilmadega, – Laulupeo tuletorn. Selles on alalised fotonäitused ja kõlab muusika.

Lauluväljak ja kultuuripealinn

Mis saab edasi? Majandus ei ole veel tõusuteel. Raha ei ole kuskil üle. Tulemas on Tallinn 2011 – kultuuripealinn aasta. Ja järgmise aasta üks kulminatsioon on kindlasti noorte-laulupidu.

On oht, et Lauluväljaku renoveerimine ja heakorrastamine jääb seisma. Pole teada, kas riik ja EAS on valmis tunnistama Lauluväljakut riikliku ja rahvusliku tähtsusega objektiks ja osalema taas ühisinvesteeringus? Kui suur on Tallinna võimaluste piir?

Eestimaa tähtis ja püha paik – Lauluväljak – vajab üksmeelset tegutsemist. Ilma poliitiliste mängudeta. Nii nagu ka laulupidu olgu ilma poliitikata, kogu rahva pidu.

KESKERAKONNA SUVEPÄEVAD

3. ja 4. juulil Kurgjärvel Võrumaal

Keskerakonna suvepäevad on 3. ja 4. juulil Kurgjärve spordibaasis Rõuge vallas Haanja lähedal.

Piirkondade vahelised võistlused, poliitikaarutelud jm. Tantsuks ansambel.

Täpsem ajakava ja võistluste programm, osalustasu suurus, majutustingimused jm. oluline info erakonna kodulehelt

www.keskerakond.ee/suvepaevad
või helistades büroosse 6273 460
tööpäeviti kell 10–17.

Registreerida ja osalustasu maksta saab erakonna büroos tööpäeviti kell 10–17, ning piirkondade büroodes nende lahtiolekuaegadel.

Ilvese PR-kampaania agent Kristjani summutamiseks

Riigikogus läks käiku uus seaduseelnõu (üks algataja Urmas Reinsalu), mis peaks konservatiividele ehk valgetele parteidele looma eeliseid Vabariigi Presidendi valimisel valijameeste kogus. Kuigi eelnevalt peab Riigikogu vähemalt kolme katsega proovima presidendit valida, tunduvad Reformierakonna ja IRL-i strateegid teadvat, et ka 2011. märtsis valitav parlament ei saa sellega hakkama. Nii proovitaksegi saada ülekaalu, muutes mängureegleid tulevases võimalikus valijameeste kogus (see on Riigikogu + umbes 266 omavalitsuste esindajat).

VIRGO KRUIVE
blogist 3.06

See on pseudoteema, et rohkem kui aasta varem hakatakse presidendivalimistest rääkima. Perekond Ilveste viimase aja suurem kajastamine meedias on minu arvates seotud hoopis sellega, et ilmus raamat presidendit juures töötava Kristjani, vabandust, agent Toomas S. kohta.

Ülipositiivne meedia-kajastus Ilveste ümber

Mida siis on viimasel ajal Ilveste kohta räägitud? Esimene suurem sündmus oli presidendit senitundmatu tütre kohta käiv lugu, et vist ähvardati internetis. Aga kuidas see mõjus teisele poole ookeani, on siiani jäänud selgusetuks. Seejärel paisati meediasse poeg Luukas, kes rääkis 27. mail umbes 25 minutit ETV-s Treufeldtile (üks väheseid mõttevaid ajakirjanikke sealses seltskonnas) oma eluaastatest.

Veel enne olid Evelinil talgud UNICEF-iga. Sellesse aega jäid kindlasti ka välisvisiidid ning nende kajastused.

Tõin lihtsalt esimesena meenuvad kolm näidet, kuidas käib ühe raamatuna esitatud teema tahaplaanile surumine. Seejuures ei ole agendiks olemises midagi halba. Isegi tänapäeval käib meie seas ringi sadu ja tuhandeid inimesi, kes lisatööna nuhivad kaasnimiste järel ja kirjutavad siis Tallinna Toompuiesteele, kaitsepolitseisse aruandeid. Selles pole midagi demokraatiat õnnestavat, agendid on iga lääneliku valitsuskultuuri osa. Üsna vähesed neist aga jõuavad võimule nii lähedale. Ilmselt ei saa Kristjanit taanduma sundida, ja nii leitaksegi muid vahendeid.

Urmas Reinsalu (IRL) lubadused õhku täis

Kui tulla Urmas Reinsaluga seostatud ettepaneku juurde, siis meenutuseks olgu öeldud, et 2006. juulis ja augustis peeti kolm Riigikogu istungit presidendit valimiseks. Kui valimine ebaõnnestus, siis septembris kogunesid valijamehed Estoni-asse. Neid oli seal 360 ringis või enamgi. Seega on Tallinna 10 häält sellest umbes 2,7 protsenti. Seega üsna tilluke, vea piirsesse jääv suurus. Selle vähendamiseks eraldi seaduse te-

gemine on asendusteema – näiteks IRL-i lubatud 50 000 töökohakadumise fakti peitmiseks. Lubas ju IRL mõõdnud juunis luua 50 tuhat töökohta, kuid läks vastupidi, saime tööpuuduse tõusu 10 protsendilt 20-le.

Lisaks võiks Urmas Reinsalu hoopis algatada presidendit otsevalimise rahva poolt, nagu ta lubas 2004. suvel Mustamäel 9-korruselise maja kõrgusel

plakatil tookordse Res Publica liikmena: plakatil lubab Reinsalu, et juba 2006. aastal valib presidendit rahvas. Tal oli seal veel teisigi õhku täis lubadusi: 2005 – koolid korda. 2007 – üleminek eurole.

Millegipärast kleepis ta endale ka sildi „2003 – vanemahüvitis“, mis oli, kui ausaks jääda, algselt siiski Mõõdukate idee.

TÜHJAD LUBADUSED: 2004. aastal lubas Urmas Reinsalu hülgaslikul plakatil, et juba 2006. aastal valib presidendit rahvas. Hea rahvas, kas Sa said endale 2006. aastal presidendit valida?

Foto Virgo Kruve

Riigi IRL ja Pärnu IRL müügitaksu suhtes eri meelt

Pärnu linnakodanikega kohtus isamaaliitlane-respublikaan Urmas Reinsalu, teemaks kohaliku omavalitsuse tulubaas, maamaks ja koduomanike maksusoodustused.

Kesknädal

Õnnetuseks oli kohtumisele tulnud vähem kui 10 inimest, enamik neist IRL-i Pärnu piirkonna liikmed. Kohal olid ka abilinnapea Annely Akkerman ja Pärnu Postimehe ajakirjanik Teet Roosaar. Kuna tegu oli enamikus IRL-i liikmetega, siis populismi ja propagandat oli üritusel vähe. Reinsalu väljendas IRL-i seisukohti koduomanike maksustamise suhtes ja lubas võidelda nende õiguste eest. Põhiteemaks oli maamaksule ülempiiri seadmine, mis tema arvates võiks olla kuni 960 krooni. Kuid pärnakatele on juba teada, et abilinnapea Akkermann kavatses lähiajal Pärnus maamaksu tõsta, kuid mitmete erisuste rakendamine püsiva elukoha või muu kriteeriumi järgi on seda maksutõusu administratiivsete takistuste tõttu komplitseerinud. Reinsalu lubas tegelda nende takistuste kõrvaldamisega. Kohtumisel võis tuvastada IRL-i kui üleriigilise erakonna ja IRL-i Pärnu piirkonna selget vastuolu kohalike maksude kehtestamise vajalikkuses. Eredamaiks näiteks olid abilinnapea mõtisklused müügitaksu teemal, mille kehtestamist Pärnus ta sugugi ei välistanud. On ilmselge, et IRL-i üleriigiline müügitaksuvastane ideoloogiline trummipöör ja kohapealne reaalsus lähevad kokkupõrkesse.

Kohtumine näitas veel kord, et nn suure poliitika tegijatel, antud juhul Urmas Reinsalul, puudub ülevaade omavalitsuste päevaprobleemidest. Reinsalu esinemine tõestaski, kuidas üksikjuhtumite põhjal takerduvad koalitsioonipoliitikud kivistunud ideoloogiasse.

Teadlane ennustab euro-järgset kriisi

11. mai Eesti Päevalehes kirjutas Tallinna Tehnikaülikooli professor RAINER KATTEL, et pärast eurot tuleb järgmine kriis. Ta märgib, et kuigi valitsuse väitel on euro Eesti jaoks ainult teetähis ja mitte ees-märk iseeneses, tundub tegelikult, et ei valitsus ega opositsioon ei mõista, mida pärast euro tulekut edasi teha. Kusjuures euro tulek ise on selge märk, et Eesti vajab uut majanduspoliitikat.

Refereerinud IVARI VEE
ivari@kesknadal.ee

Kattel kinnitab, et esmapilgul tundub olukord vastupidine: euro on otseku positiivne hinnang pikemaajalisele majandus- ja rahanduspoliitikale. Ta toob välja Rootsi pensionäride säästude kasutamise kolm mehhanismi, mille praeguses majanduspoliitikas seisneb senine majanduskasvu fenomen. Esiteks, majanduse avatus, madalad maksud ja sellest tulenevad välisinvesteeringud, millega peaks kaasnema tehnoloogia ja oskuste areng välis- ja kohalike ettevõtete konkurentsi kaudu. Teiseks, eelmainitud konkurentsi abiga arenenud eksporditava tööstuse kaudu. Kolmandaks, välismaised laenu pankadele, ettevõtetele ja tarbijatele.

Vanad vead

Katteli sõnul on need kolm elementi toonud Eestile üheltpoolt väga tõise majanduskriisi, teiselt poolt – euro. Välissäästudel põhinev majanduspoliitika võimaldas kokkuhoidlikku eelarvepoliitikat, kuna valitsuse kulutuste asemel oleme just neile säästudele lootnud. Praegu pole Katteli hinnangul oluline, kui õige või vale oli selline majanduspoliitika minevikus. Oluline olevat pigem see, et euro tulek tähendab: Eestil ei ole siis enam majanduskriisidest väljumise strateegiat (nt devalveerimise ja valitsusektori investeeringute järsu suurendamise näol, mida on väga edukalt kasutanud Poola, kelle majandus Euroopa Liidus 2009. aastal ainsana kasvas). Valitsusektori kulutuste kasv on, eriti Kreeka kriisi valguses, muutunud enam kui keeruliseks. Välislaenu ja -investeeringute taastamine kriisieelsele tasemele tähendaks automaatselt uuesti majanduse tasakaalu kaotamist kiirema inflatsiooni, tootlikkuse kasvust kiiremini kasvavate palkade ja ekspordist suurema impordi tõttu. Uus kriis oleks paratamatu. Kattel ütleb, et euro ainult võimendab neid probleeme. Selle juured on Saksamaa väga kõrges tootlikkuses. Saksamaal hinnad ja palgad ei kasva, teistel kasvavad. Euro tähendab Eesti jaoks, et ainus võimalus väljuda buumide-kriiside tsüklist on Saksamaaga võrreldav tootlikkuse kasv.

Seega seisvat Eesti ees kaks fundamentaalset ülesannet: mõista, et senine välistel säästudel põhinev arengustrateegia viib väga suure majandusliku arenguni. Teiseks, riigi majanduspoliitika peamine eesmärk peab olema ettevõtete tootlikkuse kiire areng. Ainult välisinvestoritele lootmine ei too meile olulist tootlikkuse kasvu. Enamgi veel, viimaste aastate ettevõtlustootuste uuringud näitavad, et neil on olnud senini väga väike mõju, kui seda üldse on. Senised pingutused tootlikkuse kasvule kaasa aidata pole sisuliselt mingit tulemust andnud.

Eesti majanduspoliitika peab muutuma Katteli sõnul eelkõige kolmes valdkonnas: maksupoliitikas, ministriumide ja asutuste koostöös, sotsiaalsete partnerite kaasamises.

Maksupoliitika keskmes olgu inimene ja tema oskuste arendamine. Olukorras, kus Eesti tööjõud on isegi Euroopa heaolu-riikide mõistes väga kõrgelt maksustatud, ei ole ühegi ettevõtja huvides oma töötajat arendada. Tootlikkuse kasvu taga on sageli tehnoloogia, kuid enamasti tuleneb see ikkagi töötaja kogemuse ja oskuste kasvust ja paremast kasutamisest. Tööjõumakse tuleks alandada, ütleb Kattel. Alandamist tuleks tasakaalustada ettevõtte tulumaksu taastamisega.

Peasi on rakendamine

Kattel kirjutab, et Eesti senise majanduspoliitika eelduseks on olnud erinevate majandustegevuste ühetaoline kohtlemine. Riigiametnik tegeleb kõigega korraga. Eestis on kujunenud olukord, kus majanduspoliitikaga tegelevad konsultandid, generalistid ja raamatupidajad. Kui poliitikameetmed on välja töötatud, jääb ametnike ülesandeks lihtsalt rakendamine ehk konkursi kaudu toetuste jagamine.

Probleem on selles, et poliitikameetmed on igal pool ebatäpsed. Poliitika kujundamise peamiseks sisuks peaks olema vigadest õppimine ehk eri ministriumide ja ametite tegevuste pidev koordineerimine. Seda on keeruline teha, kui majanduspoliitikaga tegelevate ametnike peamine eesmärk ei ole spetsiifilise kompetentsi arendamine.

Kaasamine on Eestis formaalne. Strateegiad küll saadetakse seisukoha võtmiseks paljudele organisatsioonidele, kuid neil puudub tihti võime midagi mõistlikult kommenteerida, ametnikel aga omakorda kogemus ja struktuur, et partnereid „kasvatada”. Riigi tasandil on Katteli arvates vaja luua formaalsed struktuurid ettevõtjate kaasamiseks.

Eesti ei vaja visioone, stsenaariume, strateegiaid, ütleb Kattel. Strateegiliselt ei saa planeerida, vaid ainult käituda. Euro tulek peab muutma meie majanduspoliitilist strateegilist tegevust, vastasel juhul oleme varsti „uus Kreeka“.

Tallinna abilinnapea Eha Võrgu sõnul näitab Isamaa ja Res Publica Liidu ning Reformierakonna valitsuse otsus kaotada 1. jaanuarist 2011 üleriigiliselt müügi- ja paadimaks, et valitsusel Toompeal puudub pikaajaline tegevuskava riigi juhtimiseks.

RAEPRESS

Võrgu hinnangul puudub valitsusel järjepidevus ja sihi-kindlus otsuste tegemisel ning nende rakendamisel.

Valitsus võtab kahe käega

“Kui vanasti öeldi, et ühe käega võtab ja teise käega annab, siis praeguse valitsuse puhul võiks öelda, et ühe käega võtab ja teise käega võtab. Teatavasti otsustas riik vähendada omavalitsustele eraldatavat tulumaksuosa 11,93%-lt 11,4%-le ja tõsta möödunud suvel käibemaksu, ent alternatiive ehk katteallikaid puudujääkide asemel kohalikele omavalitsustele ei pakutud,” rääkis Võrk.

Ta ütles, et näiteks Tallinn kaotaks tulumaksuäärast alandamisest ligi 126 miljonit krooni ja tänavu veel 152 miljonit krooni. Käibemaksu tõusuga kaotaks pealinn mullu arvestuslikult 26 miljonit krooni ja tänavu 52 miljonit krooni.

“Tallinn ei ole ainus omavalitsus, kes sellises olukorras on sunnitud leidma alternatiive eelarvekärbete täitmiseks. Täiendavate kohalike maksude kehtestamisega ei soovi linn lahendada ühekordseid probleeme, vaid tegemist on püüdlusega tagada omavalitsustele omane põhitunnus ehk finantsautonoomia, mida sätestab põhiseadus. Täna valitsuskoo-

EHA VÕRK: Tallinn tugines müügi maksu kehtestades kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele ning tegutses õigusloome piires.

Keskerakonna v

IRL ja Reform on tuliseks – ja ülimalt populistlikult – asunud võitluse monopolide vastu, eriti aga Tallinna Vee suurte kasumite ja suhteliselt kõrgete hindade vastu. Võitlus oleks just nagu õiglase ja igale tallinlasele meelepärane. Ainult et sellest võitlusest pole mingit tolku. Isamaaliitliku linnapea Jüri Mõisa ajal sõlmitud leping nõuab, et Tallinna elanikud peavad igal juhul tagama ettevõtte 49-protsendise tulukuse käibega võrreldes. Hullumeelsus! – ütlete teie. Jah! Aga just sellise lepingu toonane linnapea sõlmis.

TOIVO TOOTSEN
Riigikogu liige
Tallinna volikogu
Keskfraktsiooni esimees
1993–2003

Et kõik see toimus juba 10 aastat tagasi, on paljud asjade tookordse käigu unustanud. Püüan seda meenutada.

Edgar Savisaarel oli küll Tallinna volikogu esimehena, küll linnapeana sõdimist Tallinna vee pärast mitu aastat, on praegugi. Linnavolikogu Keskfraktsiooni esimehena osalesin ka mina jõudumööda selles võitluses. Õieti oli see möödapääsmatu: veevarustus ja kanalisatsioon, ühistransport ja linnatänavate korrashoid on linnamajanduse põhisambad, ning linnas võimul olles tuleb nende valdkondadega kõige tõsisemalt tegeleda. Eriti tähtsad olid need tegevused Pirita linnaosas, aga just sealt olin neljal korral volikogusse valitud.

Linn: kasum pluss elanike heaolu

Kuna olin linnavolikogus Keskfraktsiooni esimees, tuli mul nende asjadega kõige

otsemalt tegeleda. Veemajanduse paremaks kontrollimiseks määras linnavolikogu mind volikogu esindajana AS-i Tallinna Vesi nõukokku.

Võiks arvata, et selline seis oli väga raske: aktsiaseltsi nõukogu liikmena peaksin ju kõigest hingest hea seisma selle eest, et firma teeniks võimalikult suurt kasumit. Teiselt poolt, kui linn on strateegiliselt tähtsa ettevõtte omanik või osanik, siis on selge, et linnal on peale kasumi väga tähtis ka teine aspekt – linnakodanikele kvaliteetse teenuse osutamine võimalikult odava hinnaga.

Rahvasaadikuna lähtusin just sellest aspektist. See ongi loomulik – esindasin nõukogu omanikku; linna kui omaniku huvi oli meie võimul olles aga just selline. Sellest siis ka minu “nugade peal” olemine omaaegse Tallinna Vee juhi Enno Perega.

Pere oli tulihingeline erastamise toetaja. Tema sõnul kukub ettevõtte kohe kokku, kui ei leita miljardeid lisaraha investeeringuteks. Selge, et linnakassas sellist rahahunnikut polnud, mistõttu 1997. aastal otsustati kaaluda Tallinna Vee aktsiate müüki. Volikogu tegi linnavalitsusele ülesandeks aktsiate erastamine põhjalikult läbi töötada. Kas üldse ja kui palju aktsiaid tasuks erastada, millistel tingimustel jne. Alles pärast seda taheti teha otsus. 6. juulil 1999 võttiski Tallinna linnavolikogu (volikogu esimees Edgar Savisaar) vastu

otsuse AS-i Tallinna Vesi vähemusosaluse erastamiseks. Vähemusosaluse (33% aktsiatest) erastamise konkursitingimustega tehti potentsiaalsete erainvestorile ülesandeks esitada hinnapakumisele lisaks erainvestori/vee ettevõtja tegevuskava, tehtavad investeeringud, nende ajakava ja selle täitmise garantiid. Sellise otsuse taga oli keskerakondlaste selge seisukoht – mitte erastada meie tähtsaima ettevõtte enamusaktsiaid ja säilitada linna täielik kontroll Tallinna Vee üle. Ühtlasi alandasime veehinda märkimisväärselt.

Kui palju IRL, Reform ja Mõõdukad kasu said?

Pärast 1999. aasta sügisesi kohalike omavalitsuste volikogude valimisi moodustasid Tallinnas valitsuskooalitsiooni Isamaaliit, Reformierakond ja toonased Mõõdukad, nüüd sotsiaaldemokraadid. Kaldun arvama, et sellise koalitsiooni sündimisel oli otsustava tähtsusega just asjaolu, et nii Reformierakond kui ka Isamaaliit tahtsid erastada Tallinna Vee enamusaktsiaid. Keskerakonna osalemisel koalitsioonis oleks see olnud võimatu. Kes ja kui palju sai kasu Tallinna Vee müümisest linnale ülimalt kahjulikel tingimustel, võib vaid oletada. Üsna põhjalikult käsitlesin seda perioodi oma kirjutises „Kui Tallinna valitseb IRL, Reformierakond ja SDE: linna juhtis Jüri Mõis”, mis ilmus 2009. aastal. Tegu oli tehtud – Tallinna Vesi maha parseldatud. Jäi ainult nukralt nentida: see oli „Tallinna äri indiaanlaste moodi“, nagu tookord kirjutasin.

Kui Ameerika indiaanlased müüsid mitusada aastat tagasi omamaad maha klaashelmeste ja mõne pudeli viski eest, arvasid nad ilmselt, et tegid head

äri. Helmed sai kaela ja pea mõnusalt soojaks, maa aga jäi ju alles – ega siis valged mehed saa seda laeva peale panna ja minema viia! Alles hiljem selgus, et neil oli nahk üle kõrvade tõmmatud. Maa jäi alles küll, aga indiaanlased ise viidi reservaat...

Nii Reformierakond kui ka Isamaaliit tahtsid 1999. a erastada Tallinna Vee enamusaktsiaid. Keskerakonna osalemisel koalitsioonis oleks see olnud võimatu.

Samalaadse tehinguga said hakkama ka Tallinna linnasid, kui nad selle aasta alguses müüsid maha AS Tallinna Vesi enamusaktsiaid.

12. jaanuaril müüdi 28 000 000 aktsiat hinnaga 22,90 krooni tk, kokku 641 200 000 krooni eest (BNS-i uudises räägitakse miskipärast 605 miljonist. Võibolla on siin arvestatud juba maha Suprema tohtud korraldamiskulutused, see oli vist 2% tehingu maksumusest?). See summa läks Tallinna linnale, kes peab selle raha investeerima veemajandusse tagasi läbi sadevee puhastamiseks tehtavate, tuletõrjevee tagamiseks, liitumise piirmäära ületavate jne. kulutuste katmise. Oluline on siin silmas pidada, et see raha jõuab nii ju tegelikult sendi pealt AS Tallinna Vesi kassasse!

Märgiti 30 000 000 uut aktsiat hinnaga 12,90 tk. Seega kokku 687 000 000 krooni eest. See raha läks ettevõtte arvele kui aktsiakapitali laiendamise. Aktsiakapitali laiendamist põhjendati kui äärmiselt vajalikku sammu, mis on hädavajalik vee- ja kanalisatsioonivõrkude arendamiseks ning ilma milleta jääksid kanalisatsioonita Nõmme, Meri-

ei oska riiki juhtida

litsiooni otsuse näol on ilmselt tegemist omavalitsuste finantsautonoomia kõigutamise ja nende õiguste kärpimisega,” ütles Võrk.

Jürgen Ligi aktsepteeris müügitaksu

Samas on Rahvusvaheline Valuutafond tõdenud, et Eesti omavalitsustel puudub nii oma tulude kujundamises kui ka kulutustes piisav paindlikkus. Võrk kommenteeris, et veel möödunud aasta lõpul Harjumaal Omavalitsuste Liidu nõupäeval ei pidanud ka rahandusminister Jürgen Ligi müügitaksu halvaks. Vastupidi, minister leidis, et oleks suisa kasulik, kui kõik omavalitsused seda koos teeksid. Teatavasti lasub omavalitsustel kohustus leida lahendus küsimusele: kuidas vähendada sissetulekute tingimustes

täita oma kohustusi ning tagada kõigile elanikele seadusest tulenevalt avalike teenuste kättesaadavus. Ja teha seda sõltumata sellest, millised arengud toimuvad Eesti majanduses või mis otsuseid teeb riigivalitsus.“

Abilinnapea lisas veel, et Tallinn tugines müügitaksu kehtestades kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele ning tegutses õigusloome piires. “Mäletatavasti pöördusid eelmise aasta lõpul Tallinna volikogu isamaaliitlased-republikaanid Riigikogu rahanduskomisjoni ja IRL-i parlamentidifraktsiooni poole ettepanekuga jätta kohalike maksude seadusest välja müügitaks. Miks ei suutnud valitsus toona (s.o enne, kui pealinn hakkas välja töötama müügitaksu määrust) keelavat otsust teha?” küsis Võrk.

Kupjalik riigivalitsus

Nüüdseks on nii kaupmehed ja Tallinn kui ka Maksu- ja Tolliamet teinud tööd ja näinud vaeva 1. juunist kehtiva müügitaksu nimel. Kas tõesti peaks Tallinn keskvalitsuse eeskujul senitehtu tulde viskama? Eha Võrk arvab, et vastuseid tuleb otsida Riigikogu valimistest, kus soovitakse profiiti lõigata omavalitsuste suveräänsuse kõigutamise ja omavalitsuste veelgi raskemas olukorda seadmise hinnaga. Sellega näitavad riigiisad üksiknes kupjalikkus suhtumist oma vürstiriiki, nõudes omavalitsustelt palju, kuid andes vastu näpuotsaga. Abilinnapea möönab, et Tallinna müügitaksuga ei kaasne samasuguseid tagajärgi, nagu oli eelmisest suvest tõusnud käibemaksul kogu riigis. “Eesti Panga asepresident Rein

Minka on öelnud, et pealinn müügitaksu mõju on kuus korda väiksem kui 2-protsendine käibemaksu tõstmise eelmise aasta juulis. Käibemaksu mõju tarbijahinnaindeksile oli 0,6%, ent müügitaksu puhul 0,1%,” märkis Võrk. “Niisamuti ei mõjuta müügitaks tarbijaid nii nagu toasooja käibemaksu tõstmine 20%-ni. Sellegi alandamist ei ole valitsus heaks kiitnud. Jääb arusaamatuks, miks valitsus käitub risti vastu oma senistele otsustele ning on elanike heaolu asemel asunud kaupmeeste kaitsele.” Siiski leidis abilinnapea valitsuse töös ka mõningaid positiivseid märke – kui mullu teatati käibemaksu tõusust vaevalt kuu aega ette, siis nüüd saavad omavalitsused muudatustest teada pool aastat varem.

Korrastagem mõtlemist!

Tartu Ülikoolis toimunud vilistlaskonverentsil märtsikuus kõlas nii häid mõtteid (Kattel, Kallas), et tuli tahtmine endalgi mõni rida majandusteemal kirja panna.

VLADIMIR KOSLOV
Tallinna Tehnikaülikooli
emeritprofessor

Kas keegi teab mõnda teadust, mida aeg-ajalt ei oleks tabanud ebaseaduse nii- või teistsugused ründed? Ilmselt mitte. Põhjusi on ääretult palju, alates lihtsameelsete eksimustest ja lõpetades kurikavalate septsustega. Kõike võib elus juhtuda, sest inimene pole mitte ainult ekslik, vaid ühtlasi end eksitada laskev subjekt. Enesepetlik sealhulgas. Pahatihti ähvardab näilisuse seljatada, nagu ilmekalt näitas nobelist Paul Krugman (Vikerkaar 2009/12). Tõde, ime-lik küll, paistab tihtilugu käituvat hüpleva jänese kombel: kellele meist ei oleks mõni väide esialgu päris veenvana tundunud, kuid hiljem veenvama vastuväite survel põrmustunud. Nõndaks – laskime end siis ninapidi vedada? Vähe sellest. Tundemaailma tormilained võivad kaine mõistuse vaevatul uputada ja soovmõtlemise kobrutava vahu pinnale tõsta. Oleme ju kõik lõppeks inimesed meile omaste inimlike nõrkustega.

KOSLOV:

Tarka tabab üldjuhul märksa vähem pettumusi ja äpardumise piinu.

Ajalugu pakub üsna kirevat pilti inimlike eksirändude rägastikust. Aegade algusele tüüpilise *sünkretismi* (mitteeristliku mõtlemise) hämarast padrikust on arvutatud inim põlvdes visalt, *taksonoomiat* (eristuslikku mõtlemist) abiks võttes, vaimuvalguse poole pürginud ja *süsteemsuse* (sidusmõtlemise) ideaalile läheneda püüdnud. Õnnestumised on ebaõnnega vaheldunud: komistades, kukkudes, taas tõustes ja tagasilööke trotsides on lõputult teekonda jätkatud.

Kusjuures võtkem arvesse paratamatust – inimesoo ajaloos läbitud pikka vaimset rännuteed tuleb igal üksikisikul oma piiratud eluea jooksul kiirtempo korrata. Saame ju sündides kaasa vaid sünkretistliku mõtlemisvõime („ei mina teadnud muud kui seda, mis mina nägin silmaga“). Puder ja kapsad, nagu öeldakse. Taksonoomilise tööriista saame, tõsi küll, suhteliselt kergesti kätte eelnevate põlvkondade pärandvarana. Lisagem siinkohal, et õppimist soodustab inimkonna varasemate vaimupingutuste ehk mõtteleo tundmaõppimine.

Tavaliselt jõuab see inimene, kelle ees on avatud mõtte- tehnoloogia (metodoloogia) järkjärgulise väljakujunemise saladused, palju kergemini ka oma isikliku sisima enesetunnetuse ja siitkaudu ka tervistava toimega enesekriitilise mõtelaadini. Tarka tabab üldjuhul märksa vähem pettumusi ja äpardumise piinu. Teisalt ootab teda rohkem kordamineku- rõõme.

Aga kas saame öelda, et nüüdisinimene on suutnud sünkretismi pahedest vabaneda? Ei sinnapoolegi, kahjuks. Ikka ja aina pörkame kokku sünkretismi jäänuke eksitavast mõjust põhjustatud valuliste viltuminekutega.

17. juunil kell 18 maavalitsuse saalis kohtuvad Viljandi inimestega

Eesti Keskerakonna esindajad

Riigikogu liige **Jaak Aab**

Viljandi linnavolikogu aseesimees **Karl Õmblus**

Viljandi abilinnapea **Rein Triisa**

Viljandi linnavalitsuse liige **Helmut Hallemaa**

Vestleme päevakohasest Eesti riigis ja Viljandi linnas.

õitlus vee pärast

välja, Lilleküla ja teised Tallinna piirkonnad.

Seega kujunes aktsiakapita- liks 1,15 miljardit krooni. Nüüd räägitakse, et see on liiga suur taak ettevõttele. Majanduslikult oleval hoopis kasulik, vähendada aktsia- kapitali ning investeringu- teks raha laenata. Aktsia- kapitali vähendamisel saavad kõik aktsionärid vastavalt oma osalusele raha – International Water UU seega umbes 454 miljonit krooni. Laenu aga võ- tab juba AS Tallinna Vesi! Seega kui enamusktsiate müügil tehti nägu, et investor suunab suuri investeringuid Tallinna veetarbija heaks, siis tegelikult ei maksa IWUU mitte sentigi, need investee- ringud tehakse laenurahast. Selle aga maksab kinni tarbija – koos protsentidega!

Niisiis, kui aktsiakapitali vä- hendatakse 900 miljonit, siis võrdeliselt osalusega saaks linn 446,4 miljonit ja IWUU 453,6 miljonit. Tuleb välja, et 1,3 miljardi asemel maksis ta Tallinna Vee enamusktsiate eest tegelikult 0,847 miljardit. Tuletame nüüd meelde ka seda, et tänu eelmiste perioo- dide jaotamata tulude välja- maksmisele sai IWUU veel 93 miljonit krooni. Siinkohal tuleb küsida, miks ei võtnud Tallinna linn eelmiste perioo- dide jaotamata kasumit – 182 miljonit krooni – välja enne enamusktsiate müümist ja jagas selle nüüd lahkelt IWUU-ga? Mis teened neil olid selle kasumi teenimisel? Nii või teisiti, üle 90 miljoni krooni nad said. Nüüd jääb tegelikult müügihinnaks juba ainult 0,757 miljardit. Uue omaniku tulekuga on ettevõtte investeringute ehk kapitali eelarvesse tekkinud kulutuste rida nimega “üle- mineku kulud”, mille taga on umbes 35 miljonit krooni.

Mida halvem Tallinnale, seda parem neile – olete ju kõik seda IRL-i ja Reformierakonna soovi näinud!

Sellelt reall finantseeriti ja finantseeritakse kõikvõimalikke konsultante, kes on oma põhitöökohaga arvel ema- ettevõttes. Eks ka see on raha “koju” tagasi toomise üks variante. Nende konsultantide kasutamine on fikseeritud le- pingus, mille linnasid alla kirjutasiid. Iseasi, kas hästi funktsioneerivas ettevõttes on vaja neid konsultante kasu- tada, kellest “mõni on lollim kui Tallinna Vee kaeviku töö- taja” (hinnang pärineb ühelt Tallinna Vee anonüümseks jäävvalt spetsialistilt)? GIBB Tallinna moodi, öel- dakse selle kohta – viidates Eesti Raudtee hirmkallitele nõustajatele...

Korvamatu kahju Tallinna linnale

Varsti tuli Keskerakond taas Tallinnas võimule. Aga korva- matu kahju linnale oli AS-i Tallinna Vesi enamusktsiate müügi- ning linnale äärmiselt kahjulike erastamis- lepingute ja teenuslepingute sõlmimisega tehtud. Isamaaliidu Tallinna linna- pea Jüri Mõis oli kergel käel alla kirjutanud lepingud, millega anti erainvestorile õigus saada AS-ist Tallinna Vesi täiendava- vat tulu nõustamistasuna. Nõustamise mahuks esimesel viiel aastal kavandati 10 000 – 20 000 tundi, järgmisel küm- nel aastal 3000–6000 tundi. Nõustamistasu keskmine hind nn sidusühingule oli 125 dolla- rit tunnis! Lepingutega tagati AS-i Tallinna Vesi 15 aasta keskmiseks kasumimarginaa- liks 49% käibest. Just see on konks, mille taga on praegu kinni kõik läbirääkimised vee

VÕITLUS TALLINNA VEE PÄRAST: Tegelikult käib võitlus raha pärast ja Tallinna vastu.

hinna langetamise üle ning mis muudab mõttetuks nn mono- polidevastase seaduse ja õi- guskantsleri variserliku jutu.

Nii eelnõu esitajad kui ka õi- guskantsler teavad suurepä- raselt, milliste lepingutele isamaaliitlane Jüri Mõis alla kirjutasiid ning nende lepingute toetusel võidab Tallinna Vesi ka kohtus! Aga kaotab Tallinna linn – ja just seda soovib praegune valitsuskooalitsioon kõige rohkem. Mida halvem Tallin- nale, seda parem neile – olete ju kõik seda IRL-i ja Refor- mierakonna soovi näinud. Edgar Savisaar volikogu esimehe või linnaapeana ning linnavolikogu Keskfraktsioon pidid tegema titaanlikke pingutusi, et midagigi pare- muse poole nihutada. Seda sai teha ainult läbirääkimistega.

«Vee hinna tõus on tänu lin- navalitsuse läbirääkimistele Tallinna Veega 2004. aastal siiski oluliselt väiksem, kui see oleks olnud Jüri Mõisa poolt vee- firma erastamisel sõlmitud esialgse lepingu järgi,» ütles tookordne abilinnapea Jüri Ratas. Linna algatusel 30. sep- tembril 2002 sõlmitud uus

leping vähendas 2006. aastaks kavandatud hinnatõusu 20% võrra ning ekslinnaapea Jüri Mõisa poolt 2006. aastaks ettenähtud tõus ajatati aastani 2010. Seejuures jäi 2003. aastaks plaanitud 3,8-protsendine hinnatõus uue leppe järgi üldse ära.

„See muudatus tähendab lin- lastele aastatel 2003–2005 vee- ja kanalisatsiooniteenuse eest 36 miljonit krooni kokkuhoidu,“ märkis Ratas. Just see oligi aluseks keskerakondlaste väitele, et hoiame vee hinna kontrolli all. Meie võimaluste piires seda tegi- megi!

Võitlus vee pärast jätkus veel aastaid ning kestab tegelikult siiani. Saan ainult öelda: Keskerakond on andnud parima, et tallinlastele leevenda- da Suurt Pauku, mille andis AS-i Tallinna Vesi enamus- osaluse müük ennekuulmatult kahjulikel tingimustel. Meie ühisvara parseldasid maha IRL – tookordne Isa- maaliit –, Reformierakond ja SDE. Linnale kahjulikud le- pingud kirjutasiid alla tookordse Isamaaliidu linnaapea Jüri Mõis.

Kohtumised Tartus

Teisipäeval, 15. juunil kell 14

kohtumine Tartu abilinnapea
Vladimir Šokmaniga (KE)
Keskerakonna büroos (Ülikooli 12).

Kolmapäeval, 16. juunil kell 17
kohtuvad samas seniiorid

Kõik huvilised on oodatud!

Soome Keskerakond tohib, Eesti Keskerakond ei tohi

Soomel on Venemaaga teatavasti väga head suhted. Eriti head on need muidugi majanduse valdkonnas. Seda hoolimata asjaolust, et Venemaa (endine Nõukogude Liit) on Soome vastu ajaloos palju kurja korda saanud.

PRIIT KUTSER
Keskerakonna Kesklinna piirkonna juhatuse liige

Soomes on võimul Keskerakond (*Keskusta*). Millegipärast ei süüdistata keegi Soome Keskerakonda venesõbralikkuses. Või selles, et Soome Keskerakond müüb Soomet kuidagi Venemaale maha. Või et keskpartei juht Vanhanen saaks instruksioone Moskvas, kui ta Venemaal käib jne. Ühesõnaga Soomes ei tehta mingit numbrit sellest, et Soome ja Venemaa vahel käib tihe suhtlus ja koostöö. Millegipärast on Eestis asjad kardinaalselt teisiti.

Kes poeb Venemaa ees?

Nüüd äkki kõlas meil ääretult positiivselt, et nii Eesti Vabariigi president kui ka välisminister käisid Moskvas 9. mai pidustusel. See oli kuidagi normaalne. Aga kui Keskerakonna esimees käib Moskvas, siis tekitab see veidral viisil kahtlusi, justkui sõlmitaks seal mingi salakokkulepe, mille järgi kärbes-Eesti võetakse karu-Venemaa poolt üle. Eesti olevat ju Venemaa strateegiline prioriteet number üks. Kujunenud olukorda kirjeldab ilmekalt vaid üks sõna: topeltstandard.

Kahju Jüri Pihlist

See, mida Jüri Pihl tegi, kahtlustades Urmas Paeti ja Rein Langi riigireetmises, oli õige. Pihl, poliitikuna veel kogenematu, ei osanud seda lihtsalt poliitiliselt välja mängida. Tegelikult olid tal käes väga head kaardid. Oleks Pihl mänginud oma kaarte välja veidi teisiti, oleks täiesti võimalik, et Paet ja Lang ei istuks enam ministritoolil, vaid lümbiksivad vagusi ühes kindlas kohas teed koos mõne teise riigireeturiga. Kindlasti ei nõustu ma sotsiaaldemokraatide (Pihli omaenda erakonnakaaslaste!) ja ka teiste poliitikute kriitikaga Pihli aadressil.

NAABRITE RIIGIPEAD TARJA JA DMITRI: Huvitav, kas meie riigipeadest ja Vene riigipeadest on selliseid sõbralikke ühisfotosid?

Head suhted Venemaaga

On äärmiselt kahju, et praegune Eesti valitsus ei ole kõik need aastad suutnud edukalt ära kasutada Eesti geograafilist positsiooni. Pole suudetud luua Venemaaga Soome eeskujul ülihäid majanduslikke sidemeid ja muid suhteid. Soome teenib ärist Venemaaga miljardeid eurosid. Meie käime ringi, kaagutades: Venemaa vabandagu meie ees, alles siis vaatame, kas me räägime temaga edasi. Soome kaotas suure osa oma rahvast ja ka oma maast päris märkimisväärse tüki, kuid ei hõõru seda venelastele pidevalt nina alla ja käib teist teed – riigi ja rahva heaolu ning õitsengu teed!

Kui Eestis tuleb järgmisel aastal pärast Riigikogu valimisi võimule Keskerakond, hakkab ka Eesti käima seda teed. Siis on meil ajalooline hetk, kus mõlemal pool Soome lahte hingatakse tasakaalukas tsentristlikkus vaimus ja siinpool Soome lahte lõpeb piiramatu ahnuse hüsteeria.

Tšehhi president: Millal toimub euroala kollaps?

Tšehhi Vabariik on president Vaclav Klaus sõnul käitunud õigesti, vältides ühinemist euroalaga. Klaus ütleb, et kriis on eurotsooni hädad vaid välja toonud, kuid need ei olnud talle üllatuseks. Eurost olulisem on riigile majanduskasv ja inimeste heaolu. Tšehhi Vabariik on Klaus sõnul käitunud õigesti, vältides ühinemist euroalaga.

Avaliku haldusega tegeleva Cato Instituudi hülletään avaldas maikuu Tšehhi presidenti Vaclav Klaus artikli eurotsooni probleemidest. Esmakordselt ilmub see tšehhikeelses ajakirjas Ekonom 22. aprillil.

„Mulle kui kauaaegsele Euroopa ühisraha euro kriitikule ei valmista rõõmu praegused eurotsooni tabanud tõsised probleemid,“ tõdeb president Klaus sissejuhatuses. Ta selgitab lugejatele, mida peab silmas sõna „kollaps“ all. Nimelt väidab Klaus, et teatud mõttes on eurotsoon juba tänaseks kokku kukkunud, sest sellele rahaühikule pandud positiivsed ootused ei ole realiseerunud. Eurot esitleti kõigile sellega liituda soovijatele ühemõtteliselt kui kasutoovat projekti. Paljud riigid euro nimel loobusid aastakümneid oma riikides käibel olnud rahaühikutest. Klaus märgib, et enne euro käibeletulekut avaldati rida laiapõhjalisi, ent ometi tendentslikke uurimusi. Neis lubati, et euro käibeletulek aitab riikidel saavutada kiiremat majanduskasvu ja vähendada inflatsiooni. Erilisel aga rõhutati, et kõiki euro kasutusele võtnud riike kaitstakse ebameeldivate segaduste või väljastpoolt tulevate vapustuste eest.

Euro ei ole toonud majanduskasvu

„On selge, et midagi sellist ei ole tegelikult toimunud,“ märgib Klaus. Pärast eurotsooni loomist ühisrahaga liitunud riikide majanduskasv hoopis vähenes oluliselt, võrreldes eelnenud aastakümnetega. Majanduskasvu valdkonnas ühtlasi suurenes lõhe eurotsooni kuuluvate riikide ja

USA, Hiina ning mitmete teiste riikide vahel. Alates 1960. aastatest on eurotsooni kuuluvate riikide majanduskasv langenud pidevalt. Klaus mõnab, et euro kasutuselevõtt ei muutnud kuidagi seda trendi.

Euroopa Keskpanga statistikale tuginedes kirjutab Klaus, et 1970. aastatel oli tänapäeval eurotsooni kuuluvate riikide keskmine majanduskasv 3,4%, 1980-ndatel 2,4%, 1990-ndatel 2,2%, ja aastail 2001–2009 (euro käibeloleku ajal) kõigest 1,1%. Sellesarnast langustrendi ei ole Klaus sõnul täheldatud kusagil mujal maailmas.

Klaus hinnangul pole ka toimunud eurotsooni kuuluvate riikide inflatsiooninäitajate loodetud ühtlustumist. Tema sõnul on eurotsoonis moodustunud kaks riikide rühma: madala inflatsioonimääraga riigid ja need riigid (nt Kreeka, Hispaania, Portugal, Iirimaa jt.), mis paistavad silma kõrge inflatsiooninäitaja poolest.

Kaubavahetuseski on erinevused eurotsooni kuuluvatel riikidel pigem suurenenud. On riike, mille kaubavahetuses eksport ületab importi. Ja on riike, mis impordivad selgelt enam kui suudavad eksportida. Klaus väitel ei ole see mingi kokkusattumus, et just viimastel aastakümnetel on märksa kõrgemad inflatsiooninäitajad. Eurotsooni rajamine ei ole seega suutnud vajalikul määral ühtlustada eurot omavate riikide majandust, nendib Tšehhi president.

Hiljuti toimunud globaalne majanduskriis Klaus sõnul vaid eskaleeris ja aitas paljastada kõiki eurotsoonis juba varem olemas olnud majandusprobleeme. Klaus väitel ei tulnud kriisi

käigus euroalas ilmnenuid majandus- ja finantsprobleemid talle üllatusena. Ta meenutab, et endine Euroopa Keskpanga mõjukas majandusanalüütik Otmar Issing on korduvalt väitnud: eurotsooni loomise puhul oli tegu peamiselt poliitilise otsusega. See otsus ei võtnud paraku arvesse paljude riikide sobivust ühineda uue rahaühikuga. Juhul kui praegune eurotsoon tööpoolest ei ole „parimat tulemust pakkuv“ ühine rahanõustussüsteem, siis on Klaus sõnul mõeldavääsmatu, et eurotsooni ülalpidamise ja säilitamise kulud ületavad saadava tulu.

Klaus meenutab, kuidas paljud majandusanalüütikud tundsid suurt rahulolu sellest, kui kergelt ja odavalt kulges esimene samm – euroala rajamine. See lõi paraku väärusaama, et euroga olekski justkui nüüd kõik parimas korras. Sellele eksitusele juhtisid tähelepanu mitmed ühiskonnategelased, kaasa arvatud Klaus ise. „Kahjuks keegi meid ei kuulanud,“ tunnistab Tšehhi president.

Kui majanduslikus mõttes „hea ilm“ kestis, ei ilmnenuid ühtki suuremat silmnähtavat probleemi seoses euroga, tunnistab Klaus. Kui aga saabusid kriisid ehk „halvad ilmad“, ilmes üsna kiirelt, et eurotsooni kuuluvate riikide majandustes puudub omavaheline homogeensus. „Selles mõttes julgen ma öelda, et eurotsoon kui projekt, mis lubas oma liikmetele tuua majanduslikku edu, on selgelt läbi kukkunud,“ kirjutab Klaus.

Euro varjatud hind

Tšehhi president siiski ei usu, et eurot kui institutsiooni ootab ees läbikukkumine. Selleks on

tema sõnul tänaseks eurosse investeeritud liiga palju poliitilist kapitali. Seega lähemas tulevikus eurot kindlasti ei hüljata, nendib Klaus.

Kuid euro eksisteerimise eest hakkavad Klaus väitel maksuma erakordselt kõrget hinda eurotsooni kuuluvate riikide kodanikud. (Kaudselt ka euroga mitte ühinenud Euroopa riikide kodanikud.)

Euro säilitamise valusaks hinnaks saab madal majanduskasv eurotsooni kuuluvates riikides. Kõige nähtavamaks osaks euro säilitamiseks makstavast kõrgest hinnast kujunevad Klaus sõnul ülisuured abipaketid, mida jagatakse finantskriisides vaevlevatele eurotsooni riikidele.

Klaus seega usub, et poliitilistel põhjustel tehakse kõik võimalik euro säilitamiseks. Samas kahtleb ta, kas eurotsooni riikide kodanikud kunagi üldse saavad täpselt teada, kui kõrget hinda nad tegelikult peavad euro säilitamise eest maksma.

Tšehhi Vabariik Klaus sõnul käitunud õigesti, vältides ühinemist euroalaga.

Euroga mitteühinemist pooldavad peale Tšehhi teisedki riigid. Klaus viitab, et tänavu 13. aprillil avaldas majandusleht *Financial Times* Poola Keskpanga tollase juhi Slawomir Skrzypeki artikli, milles ta vahetult enne elu kaotamist Smolenski lähedal lennuõnnetuses kirjutas: „Eurot mitte omavariigina on Poola suutnud kasu saada zloti paindlikust vahetuskursist sellisel moel, mis on kaasa aidanud majanduskasvule ja vähendanud praegust jooksevkonto defitsiiti ilma inflatsiooni suurenemiseta.“

Refereerinud
Indrek Veiserik

Kuidas siis ikkagi tapeti Nõukogude Liit?

Venemaa ühes suuremas ajalehes „*Nezavissimaja Gazeta*“ (Sõltumatu Ajaleht) ilmus 18. mail vastutava poliitikatoimetaja Roza Tsvetkova intervjuu 7. mail 80-aastaseks saanud Lomonosovi-nimelise Moskva Riikliku Ülikooli professori ja Venemaa Riigiduuma mitme koosseisu saadiku, õigusteaduste doktori Anatoli Lukjanoviga.

IVARI VEE
ivari@kesknadal.ee

Anatoli Lukjanov oli aastail 1987–1988 Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee (NLKP KK) sekretär ja aastail 1990–1991 NSV Liidu Ülemnõukogu viimase koosseisu esimees. Ta olevat kogu elu päevikut pidanud ning seepärast mäletavat täpselt, mis seondub *perestroika*'ga ja Nõukogude Liidu lagunemisega.

Perestroika polnudki Gorbatšovi idee

Lukjanovi sõnul on üks tolle aja müüte, et *perestroika* [eesti keeles: uutmine – *Toim.*] olevat NLKP KK peasekretäri, NSV Liidu presidendi Mihhail Gorbatšovi algatus, kuid tegelikult kuuluvat see idee endisele NLKP KK peasekretärile, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele Juri Andropovile. Tema plaanitud majanduse uutmise aluseks oli aga veel 1965. aastal NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe Aleksei Kossõgini poolt välja töötatud plaan, mis kavandas anda ettevõtetele suurema iseseisvuse ning häid tootmistulemusi materiaalselt stimuleerida. Samuti tulnuks tõsta töökultuuri ning suurendada töö intensiivsust ja organiseeritust.

Kuid Lukjanovi sõnul ei õnnestunud Kossõginil midagi muuta – tema reformi olevat „matnud“ eelkõige Praha sündmused. [1968. a. alanud riigi demokraatiseerimisele, nn Praha kevadele tegi lõpu NSV Liidu, Saksa DV, Poola, Ungari ja Bulgaaria vägede sissetung Tšehhoslovakkiasse. – *Toim.*] Igatahes polevat reforme alustanud juhtkonnal olnud mingit soovi *perestroika* abil Liitu lagundada, hoopis taheti seisunud, ummikussejooksunud majandust jalule aidata.

Seaduste sõda

Küsimusele, kuidas siis ikkagi juhtus, et Nõukogude Liit lagunes, vastas Lukjanov, et kõik algas „seaduste sõjast“. Vene NFSV Ülemnõukogu esimees, hilisem Venemaa president Boriss Jeltsin kehtestas korra, et üleliidulisi seadusi tohtis rakendada ainult liiduvabariigi nõusolekul.

Seejuures tõi üleliiduliste seaduste kasutamine, kui need polnud vastavuses liiduvabariigi seadustega, kaasa kriminaalvastutuse. Veel andis Jeltsin välja ukaasi, mille kohaselt liiduvabariigi territooriumil asuvad ettevõtted läksid täielikult liiduvabariigi omandusse.

Teiseks – muudeti maksupoliitikat. NSV Liidu maksusüsteem oli üles ehitatud nii, et kõik maksud, mis liiduvabariikidest koguti, läksid Kesksesse, kus summad ümber jagati ja seejärel liiduvabariikidesse tagasi suunati. Selge see, et osa liiduvabariike sai rohkem, kui oli ühiskassasse maksnud, teised aga vähem. Jeltsin oli seisukohal (teda toetas eelkõige Ukraina), et kõik maksud peavad jääma liiduvabariiki ning Liidu toetamine olgu igati oma asi. Lukjanov ütles, et tema ise võttis osa liiduvabariikide juhtide nõupidamisest Novo-Ogorjovos, kus ta kõiki hoiatas, et USA-s olevat selline mõne osariigi maksude föderalkassasse mittelaekumine viinud kodusõjani.

12. juunil 1990 võttis Venemaa Föderatsioon vastu suveräänsusdeklaratsiooni. (Eestis võeti selline dokument vastu juba 16. novembril 1988.) 19. ja 20. juulil 1991 toimus Novo-Ogorjovos Gorbatšovi ja Jeltsini ning Kasahhi NSV juhi Nursultan Nazarbajevi kinnine kohtumine, mille käigus Gorbatšov nõustus uue maksusüsteemiga – NSV Liit jäi ilma oma eelarvelistest assigneringutest, ettevõtetest ja ka pankadest. Pärast seda kohtumist otsustati liiduleping alla kirjutada juba 20. augustil, mitte aga septembris, nagu oli otsustanud NSV Liidu Ülemnõukogu. Allkirjastamine pidi toimuma Ülemnõukogu osavõttuna.

Putš

Tsvetkova tundis huvi: kas siis olevatki Ülemnõukogus loodud Erakorralise Olukorra Riiklik Komitee (GKTŠP)? Lukjanov vastas: too komitee olevat olnud Gorbatšovi poolt loodud juba hulga varem – 28. märtsil 1991. Tollal Mihhail Sergejevitsi juures toiminud koosolekul olevatki määratud komitee koosseis ning tehtud ettepanek koostada erakorralise olukorra väljakuulutamise seadus, grupile KGB kindralitele aga antud ülesanne koostada pöördumine rahva poole.

Lukjanovi sõnul sõitsid selle komitee esindajad Boldin, Šenin, Krjutškov, Varennikov ja Plehhanov pärast liidu-

ANATOLI LUKJANOV: „Olen XX sajandi inimene. Kõik minu sümpaatiad on seal, sinna nad ka jäävad. Foto: Roza Tsvetkova

Alumisel fotol Lukjanov koos Gorbatšoviga 1989. aastal. Foto erakogust

lepingu allkirjutamise aja ja korra muutmist Krimmi, Foros'i, kus Gorbatšov puhkas, et riigipea sekkuks kujunenud olukorrasse. Nad olevat talle seletanud, et ennetähtaegselt ei tohi liidulepingut teha ja Ülemnõukogu ei tohi sellest protsessist kõrvale jätta. Mispäele olevat Gorbatšov öelnud: „Kurat teiega – tegutsege!“ Lukjanovi sõnul on see kohtu poolt fikseeritud. Mingit „Gorbatšovi blokaadi“ polevat Lukjanovi teada olnud; kas seda ollahiljem

kohus kinnitanud, sest Forosi sõitnud mehi oli vaid viis, Gorbatšovi turvas aga sadakond ihukaitsjat. Lukjanov kinnitas, et kui vaadelda neid sündmusi juriidilisest seisukohast, oli kogu see lugu putšiga vaid halvasti organiseeritud katse saada riigipeaga kokkuleppele, et riiki ei hävitataks. Vandenõuks ei saavat seda nimetada, sest kus on nähtud, et vandenõulased sõidaksid selle inimese juurde, kelle vastu nad vandenõu planeerivad. Teiseks ei

saavat seda ka riigipöördeks nimetada – antud juhul üritati just seaduslikku riigikorda säilitada. Putšiks aga ei saavat seda nimetada seepärast, et putš tähendab kõigi riiklike struktuuride hävitamist – siin aga üritati just riiklike struktuure säilitada.

Kes või mis sai NSV Liidu hävingust reaalselt kasu?

Lukjanov nentis, et praegu ilmub aina rohkem mälestusi üleminekuperioodist. Ta ütles, et olla alles hiljuti lugenud praeguse Venemaa Föderatsiooni keskpanga esimehe esimese asetäitja Aleksei Uljukajevi mälestusi sellest, kuidas 1980. aastatel valmistati ette terve plejaad noori rahandus- ja poliitikategelasi, keda hiljem hakati nimetama „Chicago poisteks“. Et nood sõitsid Tšiilisse Pinocheti instituuti, kus õppisid ka Eestis hästi tuntud nähtust – „Šokiteraaapiat“. Hiljem sõideti Chicagosse Milton Friedmani enda juurde, et perfektsuseni lihvida kunsti kogu majandus ja finantsstruktuurid turumajanduse rööbastele üle viia ning seeläbi endale tohtud varandused teha, riiklikud süsteemid aga hävitada. (Soovitan kõigil, kel vähegi võimalik, vaadata filmi „Zeitgeist“, mille leiab küllalt kergesti Google'i otsingust. See film räägib väga põhjalikult Friedmani ja „Chicago poiste“ tegevusest ning salastatud struktuurist „Confessions of an Economic Hit Man“ [lihtsamalt öeldes: majanduse tapjad või majandusega tapjad] ning nende tegevusest Kesk- ja Ladina-Ameerikas ning endises sotsialismileeris. – *I.V.*)

Lukjanov ütles, et temale ja paljudele teistele tegi muret just see kapitalismi restauratsioon, millega alustati Boriss Jeltsini ja Jegor Gaidari [Venemaa Föderatsiooni valitsuse üks juhte ning rahandus- ja majandusminister aastail 1991–1994] juhtimise all ning mis kujutas endast eelkõige riikliku omandi varastamist ja mahaparseldamist.

Läänemaailm olevat tänaseks juba aru saanud, et vabaturg majandust ei päästa ning seepärast tugevdatakse nüüd üha rohkem riigi rolli. Rootsis kuulub riiklikku sektorisse 60 protsenti, Inglismaal ja Itaalias on see kasvanud 40 protsendi kanti. Venemaal on aga Lukjanovi sõnul riiklikus omandis vaid 11 protsenti majandusest.

Thatcheri tunnistused

28. mail 1991 kohtus Lukjanov Kremli Briti valitsusjuhi Margaret Thatcheriga. See oli olnud pikk ja sisurikas kohtumine. Thatcher olnud otsekohene ja avameelne ning teda olla ülimalt huvitanud liiduvabariikide Liidust väljaastumise kord. Lukjanov meenus, et 1991. aasta novembris USA-s Houstonis esinedes peatunud Thatcher muu hulgas äärmise asjatundlikkusega N.

Liidu lagunemise protsessil. Ta öelnud, et NSV Liit oli lääneriikidele suureks ohuks just majanduslikus mõttes, sest saavutas tänu planeerimisele ning moraalsetele ja materiaalsele stiimulitele küllalt tõsise majandustõusu. Et NSV Liidul oli SKP kasv 2 protsenti suurem kui lääneriikides ning et, kui arvestada riigi tohtuid loodusressursse, tal olid tänu majanduse ratsionaalsele juhtimisele reaalsed võimalused lääneriike tõugata maailma-turu liidri positsioonilt.

„Seepärast oleme alati kõik selleks teinud, et nõrgestada Nõukogude majandust ning luua talle sisemisi raskusi, millest peamiseks oli võidurelvastumise pealesurumine,“ kinnitanud Thatcher Houstonis. Samas kõnes rääkinud ta NSV Liidu lagunemiseks ette võetud ponnistustest 1980. aastail, kui sai selgeks, et järjekordne NSV Liidu liider õige peagi sureb. Thatcher maininud, kuidas oli õnnestunud sokutada NSV Liidu etteotsa vajalik inimene – Gorbatšov, keda eksperdid hindasid kui ettevaatamatut, mõjutatavat ja väga auahnet. Suured vaidlused olla käinud Jeltsini kui rahvarinde juhi kandidatuuri ümber. Suur osa eksperte, pidades silmas Jeltsini sikuomadusi, oli olnud tema vastu, kuid siiski saavutati vastavad kokkulepped, ning Jeltsin valiti Vene Föderatsiooni Ülemnõukogu juhiks. Kohe võttiski see Ülemnõukogu vastu Venemaa suveräänsusdeklaratsiooni, mis tõi kaasa ahelreaktsiooni. „Ma olen kindel, et lähima kuu aja jooksul kuulete Nõukogude Liidu lagunemise juriidilisest otsusest,“ kinnitanud Thatcher kaks nädalat enne Belovezhje kokkulepet. 8. detsembril 1991 kirjutaski Venemaa, Ukraina ja Valgevene liidrid alla dokumendile, mis tähistas NSV Liidu ametlikku lõppu ja SRÜ teket. Lukjanovi sõnul ollakse mõningates ringkondades seisukohal, et seda kõnet pole Thatcher kunagi pidanud ja et see on võltsing, kuigi retoorika osutub „raudsele leedile“ äärmiselt iseloomulikuks.

Omalt poolt lisaksin: muidugi võib öelda, et Lukjanov kui kunagine NSV Liidu tippoliitik ning Venemaa Riigiduuma VFKP fraktsiooni (Kommunistlik Partei) liige pole NSV Liidu lagunemise küsimustes objektiivne.

Samuti olen kindel, et lagunemine polnud mitte lihtsalt õige, vaid lausa hädavajalik, sest riigi struktuur oli algselt rajatud valedede alustele. Kuid samas olen kindel, et pärast NSV Liidu lagunemist on liigutud ikka väga vaies suunas – toiminud struktuurid on hävitatud, asemele pole aga peale tarbimise idealiseerimise suurt midagi tulnud.

Tallinn 10130
Toom-Rüütli 3/5
www.kesknadal.ee

Eurosooni „kvanthüpe“ jääb tulemata

Euroopa Keskpanka president Jean-Claude Trichet ütles 13. mail intervjuus „Eurosooni valitsemises on vaja „kvanthüpet““ (ilmus 15. mail Saksamaa nädalajakirjas *Der Spiegel* ja 22. mail Postimehes): „Praeguseks on selge, et olume alates 2008. aasta septembrist seisnud silmitsi kõige raskema olukorraga pärast Teist maailmasõda, võib olla isegi pärast Esimest maailmasõda. Elasime ja elame praegu läbi tõeliselt raskeid aegu.“

Võimaluse korral soovitan kõigil seda lugu lugeda. Eriti veel neil, kel puudub usk eurole üleminekusse. See lugu näitab, kui ohtlik ja tavainimesele raskesti mõistetav on kogu see globaalne eurosooni-rahastüsteem. Paljud riigid, eeskätt Kreeka ja veel mitu kaosesse kalduvat riiki, on seni elanud üle oma võimaluste. G7 suurriikide majanduse aastane defitsiit on umbes 10% SKT-st. Euroliidu rahandusministrid leppisid ööl vastu 10. maid kokku 700 miljardi eurose stabiliseerimisfondi loomises, et päästa vankuma löönud liikmesriike pankrotist. Teised riigid peavad abistama nüüd neid, kes on end senini muretult majandanud. Abi kulub arvatavasti seniste laenude tagastamiseks. Sel viisil sisuline majanduslik olukord ei hakka paranema. Kas nüüd pole karta seda, et Euroopa Keskpank peab hakkama trükkima uut raha neile, kes on senini lohakalt toiminud?

Olukord on väga tõsine, kuid rahvale pole seda arusaadavalt ära seletatud. Maailmas valitsev globaalne rahavõim püüab meid ikka lollitada.

31. mai Postimehes on suur pealkiri „Euro tulekul lastakse kroonid läbi purustusmasina“. Kogu eeltoodu põhjal on tõsine palve peaminister Andrus Ansipile: Vist on veel viimane aeg loobuda eurole üleminekust ja päästa Eesti kroon purustusmasinasse minekust. Kui Euroopa Keskpanka presidendit intervjuud analüüsida, saab selgeks, et midagi head meid ees ei oota ja eurosoon võib lähiajal kokku variseda. Peame harjuma mõttega, et mingisugune „kvanthüpe“ pole lihtsalt võimalik. Mingei majandussüsteem aga ehk ikka edasi käibima jääb ja Eesti peab siis hakkama endale uusi rahatähti trükkima.

Küsimis Ansipilt: Kui kalliks läheb Eestil maksta eurole ülemineku vormistamine ja seniste rahatähtede utiliseerimine? Kui kalliks läheks esialgse kalkultatsiooni kohaselt uute Eesti rahatähtede trükkimine? Kes vastutab nende kulude eest, mida tänased poliitikud ei oska ega taha ette näha?

Need kulud jääksid Eesti rahva kanda. Kel jätkub elupäevi, see saab veel kuulda-näha, mida Ansip oma ranga eksituse õigustuseks räägib.

Manivald Müüripeal, 78-aastane pensionär
Varbla vallast, Pärnumaa

Pakun lahendusi

Eesti majanduses ja riigis kujunenud olukord on kurjakuuluvatavalt kaugeleulatav. Meil on kadunud tohtu hulk maksumaksjaid – peamine riiklik tululikkas, aga kulude read eelarves ei kao kuhugi. Pensione peab välja maksta. Kohustuslikud kaitsekulud peab NATO liige kandma. Koole sulgeda ei tohi ja töötutele abirahast maksma peab. Mis teha?

Mina, kuigi mitte majandusspetsialist, näen ainult üht väljapääsu. See on TÖÖKOHTADE LOOMINE. Valitsus peab leidma võimalused, kuidas taastada kadunud siseriiklik tööstus. Esmajärjekorras enimat nõudlust omavate kaupade tootmine.

Näiteks tselluloos ja paber. Praegu veame sisse ajalehe- ja kempupaberit, koolivihikuid, tapeeti, kantsleidele kirjapaberit.

Vaja on taasavada oma tubakavabrik, et mitte sisse vedada seda suure nõudlusega kaupa nii ametliku ekspordina kui ka salakaubana, millest riik üldse mingit tulu ei saa.

Alkoholimürgiks tuleb avada riiklikud monopoli kauplused, nagu nad kunagi Eesti Wabariigis olid. Restoranides olgu alkoholi hinnad kuitahe kõrged.

Eesti põlevkivikeemia hakkas bensiini tootma veel vist 1935. aastal; pärast sekkus Shell kui konkurent, ja võttis turu endale.

Loetelu võiks olla pikem, aga piisab sellestki. Kuidas toimida? Algaks riiklike aktiivselt (RAS) loomisega. Hiljem, katmaks riigi kulutusi, lasta nende aktiivad müüki Eesti kodanikele, kuid seadusandlikult piirata nende müümist välismaale.

Julgen ka välja pakkuda praeguse ohjeldamatu vanarauakauplemise lõpetamise (kunagine EMEX, praegune AS Kuusakoski on Eesti suurim metallikäitlusfirma; AS Kuusakoski kuulub Soome suurimasse metallikäitluskontserni Kuusakoski OY – Toim.), sest Eestil pole ju oma metalli, mida ekspordida. Praegu korjatakse kokku olemasolevat vanametalli (isegi raudteelt varastatakse!) ja parseldatakse välismaale. Miks mitte töödelda seda Eestis? Teha kasvõi katuseplekki.

Kõik minu pakutavad meetmed aitavad luua töökohti ja töötute teha maksumaksjaid.

Kordan, riik ja rahvas on rikkad, kui tarbivad kodumaist kaupa ja liigse müüvad, ning võimalikult vähe kasutavad importkaupa.

Ei usu, et see kirjutus on utopia vallast, kui ainult isikud, kellest arukas tegutsemine oleneb, pole mingite välisfirmade palgal.

Lisaksin veel, et oleks äärmiselt vajalik luua Eesti-sisene pangandus, sest pangad, kuigi varjatult, suunavad ja juhivad majandust riigis. Suurt tähtsust omab ka vajadus taastada oma põllumajandus kui rahva tervise ja jätkusuutlikkuse tagatis, kuid see on juba teine väga tähtis teema.

Oleg Burov, Harjumaa

Kirjavastus

1. juulist 2010 digitaaltelevisioonile ülemineku valitsuskomisjoni juhi Jüri Piheli vastus lugejakirjale „Üks tont käib ringi mööda Eestimaad, digitont“ (Kn 2. juuni 2010)

Tasuta kodumaistele telekanalitele üleriigilise normidekohase levi tagamine on vastuvaidlematu kohustus, mille täitmine on tehtud ülesandeks AS-ile Levira. See protsess on pidevalt digilevi valitsuskomisjoni, Tehnilise Järelevalve Ameti ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi järelevalve all. Tehnilise Järelevalve Amet kontrollib levi parandamise arenguid. Kui signaali tugevus on mõnes asustatud punktis alla normi, siis määratakse Levirale mõistlik tähtaeg probleemi lahendamiseks ning kontrollitakse selle täitmist.

Täna võime täiesti kindlalt öelda, et kogu Eestis, sealhulgas Virumaal on digilevi vastuvõtt vastavalt rahvusvahelistele normidele tagatud. Digilevi katab täna rohkem kui 99% Eesti territooriumi, levi-

Digilevi vastuvõtt on Eestis tagatud

uuesti antenni külge ühendada või uus kaabel vedada. Samuti tuleks üle kontrollida antennipistik.

Arvestada tuleb ka seda, et raadiolained levivad nagu valguski sirgjooneliselt ega paindu hästi takistuste taha. Kui vastuvõtukoht jääb telesaajast kaugele või asub orus või paksu metsa sees, tuleb kasutada võimsamat antenni. Kuni paarikümne kilomeetri kaugusel saatjast piisab lihtsamast logoantennist ehk nn kuusepuust. 20–40 km kaugusel on soovitatav kasutada 48–52elementilist ja 40–60 km kaugusel 90–100elementilist ridaantenni. Kuna vastuvõtutingimused sõltuvad paljuski maastikust, piisab sageli ka kaugemal asudes lihtsamast antennist. Vahel aga, eriti kui maja on tiheda metsa sees, vajatakse ka telesaajta lähedal väga võimekat antenni. Antenni ostmisel tuleks täpselt kirjeldada digilevi vastuvõtukohta ja võimalikke takistusi telesaajta suunal (mets, kõrgustikud jne).

Jälgida tuleb ka seda, et vastuvõtuantenn oleks paigaldatud samas polarisatsioonis kui telesaajta. Antennile õige suuna ja kõrguse leidmiseks tuleb digiboks või digiteerilülitada mõnele kodumaisele kanalile ning kuvada menüüst teleriekraanile signaali tugevuse ja kvaliteedi näitajad.

Seejärel tuleb antenni pöörata aeglaselt seni, kuni leitakse asend, kus signaali kvaliteedinäitaja on kõige parem. Selles asendis tulebki antenn tugevalt fikseerida. Kriitilistes kohtades võib väikseimgi (mõnesentimeetrine) antenni asukohta muutus parandada signaali kvaliteeti märgatavalt. Täpsemad juhised selleks veebilehel www.digilevi.ee. [Muu hulgas võib selle ekraanilt igapäev oma silmaga näha, kui palju aega sekundipealt on Eestis veel jäänud täieliku digilevini. – Toim.]

Nõu saab küsida e-postilt digilevi@mkm.ee või antennipaigaldusfirmadest, kelle kontaktid on samuti kergesti leitavad veebilehelt www.digilevi.ee. Esmast infot ülemineku kohta annab ka digilevi abitelefoni 17101.

Jüri Pihel
Digilevi valitsuskomisjoni juht

Väga eluline sõnum Eesti ainsalt töötult

Olen pikaajaline töötult. Otsinud tööd, aga edutult. Elanud ligi aasta kui ameerika mägedel, vaheldumisi lootes ja pettudes, taas lootes ja jälle pettudes.

Söönud oma saba ehk elanud vanast rasvast ja pakkunud ennast pidevalt: olen selline ja selline, kas teil poleks mind vaja? Ning kuulnud vastuseks erinevates variatsioonides: ei. Olen kirunud majanduskriisi ja kodanlist korda, aga ka riiki: miks ta ei organiseeri töötutele hädaabitoid nagu tehti Eesti Wabariigis?

Kirusin Ansipit, kui ta rääkis: „Sotsiaalsete töökohtadega on lugu selline, et ei Euroopa Komisjon ega ka teised rahvusvahelised autoriteetsed institutsioonid seda meedet ei toeta.“ Olen kirunud Meelis Mandelilt „Äripäevast“, kui lugesin ta sõnu: „Ma siiralt lootan, et riik ei hakka pealinna eeskujul end juukseidpidi mudast tõmbama ja maksumaksja raha eest siseturule mõeldud sotsiaaltöökohti looma.“

Kirusin paljusid, lausa nii paljusid, et ei mäletagi enam kõiki. Kirusin senikaua, kuni alles hiljuti sattusin taaskord lugema J. F. Kennedy ütlemist: „Ära küsi, mida riik sinu jaoks teha saab, küsi, mida saad sina riigi jaoks teha!“

Mida saaksin teha riigi heaks?

Jäin mõtlema: kuidas mina saaksin midagi riigi heaks teha? Pärast pikaajalist mõtlemist mõtlesingi välja.

1929.–1932. a. Suure Depressiooni ohvrid. Kas ka meie MaSu läbi kannatajaid hakatakse kunstis põlistama?

Foto internetist

Riik ei tee mitte midagi minu ja minusuguste heaks sel lihtsal põhjusel, et tal ei ole raha. Ministrid tahavad palka, Riigikogu saadikud tahavad palka, ja raha rohkemaks ei jätku.

Aga kuhu see raha on jäänud? Miks pole riigil raha? Kes on süüdi, et ei ole?

Ja siis mõistsin, et süüdi olen mina. Jah, just mina ise olen kõiges süüdi: selles, et ei pakuta hädaabitoid, selles, et kärbitakse, et tõstetakse makse ega tõsteta pensione.

Ma pole teinud tööd ja riik pole saanud minu pealt maksuraha. Lihtne arvutus näitab, et aastaga olen riigile võlgu jäänud vähemalt 27 000 krooni tulumaksu ja 52 000 krooni sotsiaalmaksu. Kuna olen elanud selle aja jooksul peost suhu ja kulutanud umbes kolm korda vähem kui varem, siis võlgnen ka 20 000 krooni

käibemaksu. Olen ümmarguselt võlgu 100 000 krooni, ühe riigikoguliikme kaks kuupalka!

See raha on ju vaja kusagilt leida, ja kui minult ei saa, siis tuleb võtta mujalt. Seepärast kärbitaksegi kõigilt teistelt. Seepärast ei toetatagi vaeseid, seepärast tõstetaksegi pensioniiga...

Mea culpa, mea maxima culpa!

Kuid enese süüditunnistamisest on vähe – tuleb hakata olukorda parandama. Aga kuidas? Tööd mul ei ole ja keegi seda ei paku. Seega mu võlg riigi ja tema isade ees kasvab iga päevaga.

Leian, et ei jäägi muud üle, kui unustada kogu uhkus ja inimväarikus, ning pärast selle kirja avalikustamist, et inimesed saaksid teada mu tegutsemis- motiividest, valmistada plakat

„Annetage Riigikogu ja Valitsuse ülalpidamiseks!“ ning minna tänavale, heade inimeste käest sente kerjama ning kokkukerjatu Riigikogu ette maha kallata.

Las nad siis rabavad ja jagavad, võtavad endale ja annavad ka ministrihäradele. Kui nad on küllalt saanud, oma kõhukesed ilusasti täis söönud, muutuvad ehk lahkemaks ja pööravad pilgu ka teiste abivajajate poole.

Märkavad ehk sedagi, et peale euro tulemise ja eelarve tasakaalu on Eestimaa peal muudki. Pean silmas inimesi. Inimesi, kes ei ole ainult hääled valimistel ja kes tahaksid elada iga päev, ka valimistevahelisel ajal.

Aidake aidata!

Nii et, kallid lugeja, kui mind tänaval kohtad, siis ära mõtle, et see on mõni ullike või et tegemist NO99 järjekordse etendusega. Parema aita aidata – poeta mu kruusi 10- või 20-sendine.

P.S. Miks nimetasin end Eesti ainsaks töötuks, kui töötute arv on umbes 100 000? Kui loete ajalehti, siis näete ise, kuidas töötus pidevalt väheneb ja varsti saavad kõik tööd. Kõik peale minu...

Kellel on vaja sellist tõrgest orja, kes ei kannata vaikides kusagil nurgas, vaid julgeb avalikult tänaval kerjata? Mitte kellelgi.

Seda mõttearendust kajastas ka Delfi 27. mail

Elu piiririigis

Kuidas elada piiririigis? Eesti võiks paljudele teistele sel alal eeskujuks olla, sest ajalootormides osaks saanud kibedad õppetunnid peaksid olema meile ju midagi õpetanud.

HERBERT VAINU
poliitikavaatleja

Eelkäijast räägitakse ikka halvasti

Tänavu saan 81-aastaseks. Olen üle elanud kolm riiklikku režiimi: Eesti, Vene, Saksa. Neid võib peavalitsejate ja muude tähtsate tunnuste poolest jagada alarühmadeks – näiteks Stalini ja Hruštšovi ajaks. Minu arvates tuleb neid ajajärke kokku ilus arv – kuraditosin.

Olen üle elanud Teise maailmasõja. Eesti Vabariik tekkis juba Esimese maailmasõja ajal. Kokku on maailmasõdu olnud vaid kaks, kuid Eesti ja kogu Baltikum on olnud mõlema tallermaa. Miks?

Suurelt osalt nähtavasti seepärast, et asutakse lääne- ja idamaailma vahel ning ollakse paljuski piiriala juba 13. sajandist peale.

Iga režiim, isegi iga selle eelmise olnud erinev alamjaotus on osaliselt või täielikult ülistanud ennast ja maha teinud eelmist: ainult tema on 100% hea ja eelkäija 100% halb. Selmet öelda, et eelmisel jäi mõnikümme protsenti optimaalsest puudu ja et meie tahame seda protsenti tõsta. Pealegi oleme Euroopa Liidu kõige väiksema riigiriigis, kus pole miljonitki täiskasvanud elanikku. Eelmist valitsemiskorda mitte ainult ei tehta maha, vaid paljuski ka hävitatakse. Nii on Tallinnas mitmetest varem püstitatud mälestussamlastest alles jäänud ainult poliitikakauge "Russalka". Pakun välja teistsugust lähenemist. Ma ei arva, et see on ideaalne, kuid sobiks diskuteerida, kuidas süsteemi 1+0+1+0+1 parandada.

Kas mul on selleks eeldusi?

Julgen arvata, et rohkem kui paljudel teistel. Hariduselt psühholoog-loogik, olen elu jooksul palju tegelnud paralleelselt nii ajalooteaduse kui ka rahvusvaheliste suhetega. Sain ajalookandidaadiks (nüüd öeldakse: magistriks) naaberriigi Soome mineviku kohta kirjutatud uurimuse põhjal. Mul oli peaaegu valmis ka doktoriväitekirj, kuid siis taastati Eesti Vabariik. Avanes võimalus töötada ka teiste riikide arhiivides. Pidasin seda vajalikuks, aga siis olin juba pensionile jäänud ja mul puudus rahastaja.

Olen omandanud Moskvas diplomaatilise kõrghariduse, kuid pole tegutsenud välismi-

nisteriumi süsteemis, vaid kommentaatorina-ektorina. Nii on mul tulnud sõna võtta kogu maailma sündmuste kohta. Enamik eestimaalasi näeb maailmas toimuvat Eesti ajaloo tausttegurina, n-ö *seestpoolt väljapoole*. Minul on aga rohkem eeldusi käsitleda Eesti ajalugu esmajoones maailma ajaloo taustal, n-ö *väljastpoolt sissepoole*. Ning keskendada tähelepanu sellele, kuivõrd on Eesti ajalool kohta maailmaajaloo üldloos ning kuivõrd tal on iseärasusi. Allpool tähelepanekuid nii elust enesest kui ka teoreetiliselt tasapinnalt.

Heitlikud ajad

Mu elu algas esimeses Eesti Vabariigis. Siis tuli nõukogude võim eesti rahvale õnne tooma. Pärast seda oli Saksa okupatsioon. Kui pärast Stalingradi lahingut kutsuti eesti noormehi Saksa poolel võitlema hävitusliku Idavastu, tahtsin minagi, üksikus metsatalus üleskasvanu, sõdima minna. Õnneks olin pisut liiga noor. 1920. aastatel sündinud eesti meeste saatus Teise maailmasõja ajal onenes ju paljuski nende sünniaastast. Nüüd olen seda aega uurinud ning tulnud järeldusele, et Eestil oli ka Saksa okupatsiooni ajal eristaatus. Siinne okupatsioonirežiim oli mitmetahuline. Juutide vangilaagereid rajas ja juute tappis Eestis omaette punkt.

Tsiviilvõimude eesotsas oli kindralkomissari nimetuse all omapärane sakslasest nats, kes pidas tähtsaks ka kohalikke meeleolusid. Saanud teada, et tema perekonnanimi *Litzmann* eesti keeles just kenasti ei kõla, laskis ta eestikeelsetes väljaannetes lisada sellele veel ühe tähe – *Lietzmann*. Nii kõlaski: *[Lietzmann]*.

Tal oli ühendus siijäänud eesti rahvuslaste juhtidega ning ta laskis 1944. aasta veebruaris Eesti ringhäälingus esineda nende peamehel Jüri Uluotsal, kes kutsus eesti mehi võitlema selle vastu, et "kõike hävitavad bolševikud" ei tuleks tagasi. Seepeale tuli eesti mehi elanikkonna üldarvuga võrreldes kokku rohkem kui ühelgi teisel Saksamaa poolt okupeeritud territooriumil. Neist moodustatud Eesti Leegion võitles, põhiliselt Kirde-Eesti Sinimägedes, tõepoolest väga vapralt. Kuid see oli vaid üks osa Saksamaa idarindest. Kui Saksa väed Eestist ära viidi – juba Saksamaad ennast kaitsma –, ähvardas Eesti Leegioni kottijäämine. Mehed taganesid kõrvalteid mööda; käidi ka meie metsatalus söömas.

Korjasin metsast ja heinamaalt kokku nende ära visatud püsse. Mõnevõrra imelik on, et sel omamoodi kindralkomissaril Karl Siegmund Litzmannil (1893–1945) pole märksõna "Eesti entsüklopeedia".

Vaja vabaneda ühekülgsusest

Minu arvates on praegu, eriti pärast 2007. aasta aprillisündmusi, nii Eesti kui ka Venemaa juhtide ja põhiosa ajakirjanduse levitatavad ajalootõlgendused ühekülgsed. Metoodika on neil aga üks ja sama. Igal nähtusel ja sündmusel on palju tahke. Kui neist võtta vaid erisugused, võib samadest asjadest rääkides tulla otse vastupidistele järeldustele. Ja ka neis osalejaid nimetada lausa vastandlikult. Näiteks ühel poolel vabadusvõitlejad, teisel – fašistid, bandiidid, terroristid.

Viimaseid nimetusi kasutatakse erinevalt. Teises maailmasõjas Saksa poolel võidelnud eesti mehi nimetatakse Eestis vabadusvõitlejateks, Venemaal aga fašistideks, sest nad olid riidetud SS-vormi. Kui Eesti läks ühest n-ö liidust teise – Nõukogude Liidust Euroopa Liitu, lisaks veel NATO-sse – siis võeti kasutusele teistsugused terminid, mille taga on esmajoones USA huvid ja tõlgendused. Iraagis ja Afganistanis endateada oma riigi vabaduse eest võitlejad kannavad terroristi nimetust. Umbes sama lugu on olnud tunamulluste Gruusia sündmustega. Kunagi ise Vene impeeriumist lahku löönud

Foto Välisministeeriumi kodulehelt

NATOSSE! Eesti lipu heiskamine Brüsselis NATO peakorteris 2. aprillil 2004. Autori arvates elavnesid pärast seda sündmust Saksa poolel sõdinud eesti mehed.

Eesti taunib seda, et Venemaa on tunnustanud Lõuna-Osseetia ja Abhaasia iseseisvust. Ning Eesti toetab Euroopa Liitu ja NATO-sse pürgivaid jõude Gruusias, Ukrainas ja mujal.

Kõiki neid erimeelsusi soodustab asjaolu, et riikidevaheliste suhete tarvnevõimude puhul, mis võib lõppeda sõjaga, on riikidel nii ofensiivseid (pealetungiga seotud – *Toim.*) kui ka defensiivseid (kaitselisi – *Toim.*) kaalutlusi.

Selles rägastikus orienteerumiseks paistab siiski olevat võimalusi. Nähtuste ja sündmuste puhul tuleks lähtuda nende tähtsusest. Tähtsust aga on mitmesugust: isiklikku, rahvuslikku, riiklikku, planetaarset. Võib mõista inimesi, kelle hinnanguid mõjustab nende endi ja nende lähimate inimeste saatus (näiteks Stalini-aegsed küüditamised).

Objektiivse pildi saamiseks kokku nende ära visatud püsse tuleb ilmselt esikohale seada planetaarne lähenemine. Kuna praegu on üleilmselt tunnustatud, et Hitleri-vastase koalitsiooni võit Teises maailmasõjas oli progressiivne, siis on

ilmselt õige seda tunnustada. Isegi siis, kui iseenda ja oma rahva elus paistab pilt olevat teistsugune. Pole ilmselt tark tegu minna tagasi külma sõja aegsete tõlgenduste juurde, vaid targem on piirduda moodustunud põhjustanute väljaselgitamisega.

Eesti ja teiste Balti riikide puhul on muidugi oluline selgeks teha NSV Liidu käitumise põhjused. Kas domineerisid vallutuslikud-ofensiivsed või enesäilituslikud-defensiivsed kaalutlused? Ning alles siis, kui kõik need küsimused on selgeks räägitud, anda nii planeetaarne kui ka oma riigi ja rahva kohta käiv hinnang. Mitte mängida 1+0 *contra* 0+1 mängu, vaid püüda seada kirikut keset küla. Praegu näeme Eestis välispoliitikas seda vähem kui teiste Balti riikide omas.

Suurema selguse saamiseks vaadeldagem lähemalt aastaid 1939–1941. Seda ka Moskva vaatenurgast.

Baltikum 1939

Ilmselt on ühekülgne hinnata Teise maailmasõja teket ja Balti riikide osa selles vaid Molotovi–Ribbentropi pakti salaprotokollist lähtudes, pealegi ühekülgselt hinnangute põhjal.

Minu arvates tuleb alustada

meelitatud luba mõjusääre jagada. Eesti oligi Balti riikidest esimene, kellega NSV Liit 28. septembril 1939 sõlmis vastastikuse abistamise lepingu.

Molotovi–Ribbentropi lepingu salaprotokollile tuginedes oli NSV Liit koos Saksamaaga sõdinud Poola vastu ja liitnud selle idapoolsed, põhiliselt valgevenelaste ja ukrainlastega asustatud alad oma territooriumiga, nihutades riigipiiri lääne suunas. Moskva selline käitumine muidugi ärritas lääneriike ja sellel oli oma mõju ka Eestile. Interneeritud Poola sõjalaeva "Orzel" põgenemine Eesti sadamast andis Moskvale hea ettekäände oma julgeoleku kindlustamise nimel nõuda Eestilt isegi rohkem, kui oli kõne all olnud 1939. aasta suvel peetud läbirääkimistel Inglismaa ja Prantsusmaaga. Suurendati Nõukogude väekontingenti Eestis ja siia toodi ka õhujõud.

1940. aasta pöördesuvi

Algas Balti riikide lülitamine NSV Liitu. See langes ajaliseltselt ühte Saksamaa eduga sõjas lääneriikide vastu. Moskva operatsioon Baltikumis algas samal päeval, kui langes Pariis. Saksa vägedel ei õnnestunud edasi tungida Inglismaale – La Manche'i väin tuli vahele. Vaid lühikese perioodi jooksul alates 1939. aasta sügisest olid Stalini ja Hitleri suhted olnud head. NSV Liidul tugevnes seega pärast Saksa lääneoperatsiooni vajadus olla valmis sõjaks Saksamaa vastu.

Nõukogude pool püüdis alguses operatsiooni Baltikumis läbi viia rahvusvahelise õiguse raamides. Jõuga suruti Balti riikidele peale nõusolek, ent juba enne, kui see oli saadud, algas Nõukogude vägede sissetung Narva kaudu, mis viitab okupatsioonile. Nii seda ka Eestis tõlgendatakse.

Kuid on teisigi tõlgendusi. Juba 1974. aastal Moskvas ilmunud raamatus Teisest maailmasõjast märgitakse, et kokkuleppe tõttu Saksamaaga saadi takistada Balti riikide vallutamist Saksamaa poolt. Tegelikult oli aga just Nõukogude pool algatanud sissetungi Baltikumisse. Nüüd, kui on tegemist jälle iseseisvate riikidega, tõstatub küsimus kaasnenud kahjude hüvitamisest. Saksamaa on teatavasti seda teinud, makstes enda tekitatud okupatsioonikahjude eest. Eesti ja Venemaa aga kakkaladele olid saksa ristiriitlikud tunginud juba 13. sajandil. See piirkond oli määratud germaniseerida. Pealegi oli natsismi põhiideoloog Alfred Rosenberg sündinud Tallinnas. Vastumeetmeid alustatigi Eestist, mis oli kõige lähem Leningradile kui NSV Liidu olulisele keskusele ja koos oma põhjapoolse naabriga kontrollis Soome lahte, mille idasopis asus Nõukogude sõjalaevastiku baas.

Kui lääneriikidega kokkulepet ei saavutatud, läks käiku teine variant – Hitlerilt endalt välja

vaidlustest. Pigem oleks vaja kokku leppida rahvusvaheliste suhete parandamises kogu planeedil ja pisiasjad kõrvale jätta.

Patrioodid ja pöörajad?

Nõukogude kord tuli tagasi – uuesti eesti rahvale õnne tooma. Peameheks EK(b)P Keskkomitee esimese sekretärina Venemaal koolitatud ja tegutsenud eestlane Nikolai Karotamm. Jõudumööda püüdis ta olla ka Eesti patrioot. Näiteks laskis vanglast vabaks kahe-kordse olümpiavõitja Kristjan Palusalu, kui see oli mobiliseerituna Nõukogude Liidust põgenedes üle Soome Eestisse tagasi tulnud. Seda tegi ta olümpiavõitja naise palvel. Teine Venemaa eestlane Ivan (Johannes) Käbin polnud Karotammega rahul ja sai ise esimeseks sekretäriks. Siis hakkas temagi mitte ainult Moskva käske täitma. "Eesti entsüklopeedia" nimetab Käbinit mõdukaks laveerimispoliitikuks.

Ent ega Moskva keskvõimgi Eestisse ja teistesse Balti liiduvabariikidesse negatiivselt suhtunud. NSV Liidu viimane juht Mihhail Gorbatsšov käis 1987. aastal ka Eestis. Oma mälestusteraamatus kirjutab Gorbatsšov, et finantsküsimuste uurimise põhjal oli ta ühes Eestis peetud kõnes öelnud: „Eesti annab kogu riigile palju, kuid saab üldisest riigieelarvest ise veel rohkem.“

Sellest pole minu lugemist mööda Eestis välja antud raamatus Gorbatsšovi visiidi kohta sõnagi. Kuid kas ei või me selle alusel arvata, et Gorbatsšovgi etendas, otse vastupidiselt omaenda soovile, teatud rolli Eesti rahvusliku liikumise tõusus? Tekkis "Rahvarinne perestroika toetuseks", mis propageeris Eesti kiiret majandusarengut. Kas polnud selles Gorbatsšovi kõne mõju? Võib-olla varjatud vastuvaidlemistki Gorbatsšovi eeltoodud väitele? Peagi Eesti rahvuslik liikumine radikali-seeruse ja etendas oma osa NSV Liidu lagunemises. Paraku hakkas tugevema tendents näha eelmises süsteemis ainult halba. Kogu keeruline suhetekompleks taandati peagi üheleainsale negatiivsele nähtusele – küüditamistele. See polnud originaalne. Juba Saksa okupatsiooni ajal oli samas küsimuses välja antud paks raamat pealkirjaga "Eesti rahva kannatuste aasta". Kas siin pole tegemist Saksa okupatsiooni ja Eesti Vabariigi aja teatud järjepidevusega? Saksa okupatsioonirežiimi iseärasustest Eestis kasvasid ilmselt välja ka 2007. aasta pronksiöö ja aprillirahutused.

Eriti pärast Eesti liitumist NATO ja Euroopa Liiduga 2004. aastal elavnesid Saksa poolel sõdinud eesti mehed. Kuid nende püüest püsti panna ja paika jätta mälestussammas oma langenuid sõjakaaslastele ei andnud tulemusi.

Loe Herbert Vainu teksti täisversiooni
www.kesknadal.ee

7:35	Superlapsehoidja*
8:25	Nigella retseptid*
9:00	Võluvägi*
9:50	Top Shop
10:05	Victoria, 158/171
10:55	Kodusaade*
11:35	Dieedidoktorid*
12:30	Top Shop
12:45	Tantsi, kui oskad!*
13:35	Põrgulikud pruudid 4*
14:30	Naistevahetus 6
15:20	Superlapsehoidja
16:10	Võluvägi
17:00	Ühe miili klubi
17:50	Üllatusremont
18:25	Nigella retseptid
18:55	Kelgukoerad
19:40	Dieedidoktorid
20:35	Aardekütt
21:25	Tantsi, kui oskad!
22:20	90210
23:05	Kuidas alasti hea väljanäha 2
23:55	Suvereporter
0:40	Aardekütt*
1:30	Night Chat
5:00	After Chat

KOLMAPÄEV 16.06

6:15	Uudised vene keeles
6:45	Victoria*, 158/171
7:30	Superlapsehoidja*
8:15	Nigella retseptid*
8:45	Võluvägi*
9:35	Top Shop
9:50	Victoria, 159/171
10:40	Hooaeg*
11:20	Dieedidoktorid*
12:15	Top Shop
12:30	Tantsi, kui oskad!*
13:30	Kuidas alasti hea välja näha 2*
14:30	Naistevahetus 6
15:20	Superlapsehoidja
16:10	Võluvägi
17:00	Ühe miili klubi
17:50	Üllatusremont
18:25	Nigella retseptid
18:55	Kelgukoerad
19:40	Dieedidoktorid
20:35	Aardekütt
21:25	Tantsi, kui oskad!
22:15	Ameerika kõige lollimad modellid
23:00	Täiuslik koduperenaine
0:10	Suvereporter
1:00	Aardekütt*
1:45	Night Chat
5:00	After Chat

3 TV 3

23:00	Täiuslik koduperenaine
0:10	Suvereporter
1:00	Aardekütt*
1:45	Night Chat
5:00	After Chat

NELJAPÄEV 17.06

6:15	Uudised vene keeles
6:45	Victoria*, 159/171
7:30	Superlapsehoidja*
8:15	Nigella retseptid*
8:45	Võluvägi*
9:35	Top Shop
9:50	Victoria, 160/171
10:40	Kokasaade - Lusikas
11:20	Dieedidoktorid*
12:10	Top Shop
12:25	Tantsi, kui oskad!*
13:20	Täiuslik koduperenaine*
14:30	Naistevahetus 6
15:20	Superlapsehoidja
16:10	Võluvägi
17:00	Ühe miili klubi
17:50	Üllatusremont
18:25	Nigella retseptid
18:55	Kelgukoerad
19:40	Dieedidoktorid
20:35	Aardekütt
21:25	Nurjatud koerad
21:55	Mängufilm Saatuslik
23:55	Suvereporter
0:45	Aardekütt*
1:30	Night Chat
5:00	After Chat

REEDE 18.06

6:20	Uudised vene keeles
6:50	Victoria*, 160/171
7:35	Superlapsehoidja*
8:25	Nigella retseptid*
8:55	Võluvägi*
9:45	Top Shop
10:00	Victoria, 161/171
10:50	Ostuhetk
11:20	Dieedidoktorid*
12:15	Top Shop
12:30	Mängufilm Saatuslik*
14:30	Naistevahetus 7
15:20	Superlapsehoidja
16:10	Võluvägi
17:00	Ühe miili klubi
17:50	Üllatusremont
18:25	Nigella retseptid
18:55	Kelgukoerad
19:40	Dieedidoktorid
20:35	Aardekütt
21:25	Trinny ja Susannah kaardistavad keha
22:15	Mängufilm Gracie valik
23:55	Suvereporter
0:45	Aardekütt*
1:30	Night Chat
5:00	After Chat

LAUPÄEV 19.06

7:15	Uudised vene keeles
7:45	Top Shop
8:00	Mängufilm Rosamunde

9:40	Pilcher - Armastuse teed
10:30	Tantsi, kui oskad! 3
10:45	Top Shop
11:55	Täiuslik koduperenaine*
12:50	Põrgulikud pruudid 4*
13:20	Nurjatud koerad* hakkab?
15:00	Mängufilm Gracie valik*
16:30	Mängufilm Claire
17:35	Ostuhullud
18:40	Toiduhullud
19:25	90210*
20:10	Öed
21:00	Üksikvanem otsib kaaslast
22:35	Rosamunde Pilcher - Taaskohtumine Rose Abbeys
0:05	Mängufilm Armastus saabub salaja
0:35	Suvereporter+
5:00	Night Chat

PÜHAPÄEV 20.06

7:20	Uudised vene keeles
7:50	Top Shop
8:05	Rosamunde Pilcher - Taaskohtumine Rose Abbeys*
9:45	Tantsi, kui oskad! 3
10:40	Top Shop
10:55	Kodusaade
11:40	Nigella ampsud
12:10	Hooaeg
12:50	... ja nii ongi
13:20	Kokasaade - Lusikas
14:05	Kuidas alasti hea välja näha 2*
15:05	Tantsi, kui oskad!*
17:45	Ameerika kõige lollimad modellid*
18:35	Trinny ja Susannah kaardistavad keha*
19:25	Öed
20:10	Tähed muusikas
21:05	Mängufilm Kiirabitüdruk
22:35	Mängufilm Ohtlik üksindus
0:05	Suvereporter+
0:35	Night Chat
5:00	After Chat

3 TV 3**ESMASPÄEV 14.06**

06.15	Multifilm Yu-Gi-Oh GX
06.40	Multifilm Nõiad
07.05	Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks
07.30	Multifilm A.T.O.M.
07.55	Igavene homme*
08.50	Kirgedes torm*
09.50	Vaprad ja ilusad*
10.15	Kodu keset linna*
10.45	Südamehääli: Alisa*
11.40	Top Shop
12.05	Õhtusöök viiele*
13.05	Miami Vice
14.05	Naabrist parem*
15.00	A-Rühm
17.00	Kodu keset linna
17.30	Vaprad ja ilusad
18.00	Igavene homme
19.00	Kirgedes torm
20.00	TV3 uudised
20.30	Õhtusöök viiele
21.25	C.S.I. Miam
22.25	SUUR FILM: Mängufilm Kõigi hirmude summa
00.45	C.S.I. New York
01.45	Miami Vice: Armastus
02.35	NYPD Blue
03.20	Telejazz Live
05.20	Stop!*
05.45	TV3 uudised*

TEISIPÄEV 15.06

06.15	Multifilm Yu-Gi-Oh GX
06.40	Multifilm Nõiad
07.05	Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks
07.30	Multifilm A.T.O.M.
07.55	Igavene homme*
08.50	Kirgedes torm*
09.50	Vaprad ja ilusad*
10.15	Kodu keset linna*
10.45	Südamehääli: Alisa*
11.40	Top Shop
12.05	Õhtusöök viiele*
13.05	Miami Vice
14.05	C.S.I. Miami
15.00	A-Rühm: Pinna all
16.00	Südamehääli: Alisa
17.00	Kodu keset linna
17.30	Vaprad ja ilusad
18.00	Igavene homme
20.00	TV3 uudised
20.30	Õhtusöök viiele
21.25	Mängufilm Kill Bill - Pruudi kättemaks vol. 1
23.35	Seadusesilm Steven Seagal:
00.15	C.S.I. New York:
01.10	Pögenemine
02.00	NYPD Blue
02.55	Telejazz Live
05.00	Õhtusöök viiele*
05.45	TV3 uudised*

KOLMAPÄEV 16.06

06.15	Multifilm Yu-Gi-Oh GX
-------	-----------------------

06.40	Multifilm Nõiad
07.05	Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks
07.30	Multifilm A.T.O.M.
07.55	Igavene homme*
08.50	Kirgedes torm*
09.50	Vaprad ja ilusad*
10.15	Kodu keset linna*
10.45	Südamehääli: Alisa*
11.40	Top Shop
12.05	Õhtusöök viiele*
13.05	Miami Vice: Üksinda
14.05	Täitsa tavaline mees - Hawaii
15.00	A-Rühm:
16.00	Südamehääli: Alisa
17.00	Kodu keset linna
17.30	Vaprad ja ilusad
18.00	Igavene homme
19.00	Kirgedes torm
20.00	TV3 uudised
20.30	Õhtusöök viiele
21.25	Naabrist parem
22.25	Top Gear
23.30	Kalamehejutud
00.00	Eluaegne: Jõuetu
00.55	Kondid
01.50	Jäljetult kadunud
02.35	Kuni surm meid lahutab:
02.55	Telejazz Live
05.00	Õhtusöök viiele*
05.45	TV3 uudised*

NELJAPÄEV 17.06

06.15	Multifilm Yu-Gi-Oh GX
06.40	Multifilm Nõiad
07.05	Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks
07.30	Multifilm A.T.O.M.
07.55	Igavene homme*
08.50	Kirgedes torm*
09.50	Vaprad ja ilusad*
10.15	Kodu keset linna*
10.45	Südamehääli: Alisa*
11.40	Top Shop
12.05	Õhtusöök viiele*
13.05	Miami Vice: Hea võmm
14.05	Naabrist parem*
15.00	A-Rühm: Hädas Harryga
16.00	Südamehääli: Alisa
17.00	Kodu keset linna
17.30	Vaprad ja ilusad
18.00	Igavene homme
19.00	Kirgedes torm
20.00	TV3 uudised
20.30	Õhtusöök viiele
21.25	Grey anatoomia
22.25	Californication
23.00	Päästjad: Üksi
00.00	Mis toimub?
00.30	Samantha: Pulm
01.00	Ilusad inimesed
02.00	Võrk: Inglise surm
02.55	Telejazz Live
05.00	Õhtusöök viiele*
05.45	TV3 uudised*

REEDE 18.06

06.15	Multifilm Yu-Gi-Oh GX
06.40	Multifilm Nõiad
07.05	Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks
07.30	Multifilm A.T.O.M.
07.55	Igavene homme*
08.50	Kirgedes torm*
09.50	Vaprad ja ilusad*
10.15	Kodu keset linna*
10.45	Südamehääli: Alisa*
11.40	Top Shop
12.05	Õhtusöök viiele*
13.05	Miami Vice
14.00	Mis toimub?*
14.30	Kalamehejutud*
15.00	A-Rühm
16.00	Südamehääli: Alisa
17.00	Kodu keset linna
17.30	Vaprad ja ilusad
18.00	Igavene homme
19.00	Kirgedes torm
20.00	TV3 uudised
20.30	Õhtusöök viiele
21.25	NCIS kriminalistid
22.25	Mängufilm Simulant peata ratsanikust
02.15	Mängufilm Red Rock West
03.55	Kalamehejutud*
04.20	Õhtusöök viiele*
05.10	TV3 uudised*

LAUPÄEV 19.06

05.40	Kirgedes torm
07.20	Multifilm Teismelised ninjakilpkonnad
07.45	Multifilm Rentslisõdalased
08.10	Multifilm Maa enne aegade algust
08.35	Multifilm Roosa panter
09.00	Multifilm Mehed mustas
09.30	H2O - Merineitsid
10.00	Simpsonid
10.30	Lassie: Mülgas
11.00	Nurgakivi
11.30	Naistemaailm
12.00	Grey anatoomia
13.00	Kättemaksukontor
14.00	Mängufilm Pumpkin
16.15	Simpsonid
19.00	Monk
20.00	TV3 uudised. Nädalalõpp
20.15	Kuninglik pulm
20.45	Täitsa tavaline mees -

Adami naasmine	21.45	Mängufilm Saage
tuttavaks - Joe Black		Mängufilm Armastust vannuvad kõik
01.10	Mängufilm Armastust vannuvad kõik	Mängufilm Ärkamised
02.50	Vaprad ja ilusad*	Kuninglik pulm*
04.45	Kodu keset linna*	TV3 uudised
05.10		

PÜHAPÄEV 20.06

05.40	Kirgedes torm
07.20	Multifilm Teismelised ninjakilpkonnad
07.45	Multifilm Rentslisõdalased
08.10	Multifilm Maa enne aegade algust: Hüppava vee aas
08.35	Multifilm Roosa panter
09.00	Multifilm Mehed mustas
09.30	H2O - Merineitsid
11.35	Täitsa tavaline mees - Adami naasmine: Erakohtingud*
12.30	Kuninglik pulm*
13.00	Samantha: Pulm*
13.30	Stop!
14.05	Mängufilm Seisa mu kõrval
15.50	Mängufilm Carrington
18.10	Ajarändur
19.05	Monk: Monk ja räppar
20.00	TV3 uudised.
20.30	Kättemaksukontor
21.30	Naabrist parem
22.40	Mängufilm Keegi Joe suda!
00.35	NCIS kriminalistid
01.30	Uurija Spencer
02.15	Telejazz Live
04.25	NCIS kriminalistid
05.15	Stop!*
05.45	TV3 uudised. *

TV 14**ESMASPÄEV 14.06**

00:00	Info TV
19:00	Tule metsa 6
20:15	BIG Kuldliga etapp. G.Sule mälestusvõistlused
20:00	Vana Tallinna katuste kohal
20:15	Pealinnapiit
20:45	Riigikogu istung 14.06: arupärimistele vastamine
0:00	Info TV

TEISIPÄEV 15.06

0:00	Info TV
18:45	Tule metsa 7
19:15	EMV jalgpallis XVII voor. FC Flora - JK Trans. Otseülekanne
21:15	Eesti Poks 100. Eesti meistrivõistlused 2010
21:45	Pealinnapiit*
22:10	Muinsusminutid Jüri Kuuskemaaga
22:40	Info TV
0:00	Info TV
19:00	Tule metsa 8
19:25	Pealinnapiit*
19:50	Tallinna linnapea kohtumine Nõmme elanikega
21:10	EMV jalgpallis XVII voor. FC Flora - JK Trans*
23:00	Info TV

NELJAPÄEV 17.06

00:00	Info TV
19:00	Tule metsa 9
19:25	E-Piim Põltsamaa meierei 100
19:45	Südamejuust
20:15	Tallinna Kalaturu avamine
20:35	Kunstimaailma aarded
21:00	Kultuuripealinn 2011. Kultuurikatel
21:15	Täna päevakorral. Debatt Tallinna pressiklubis kultuuriteemadel.
22:10	Tshehov. Oleg Bessedini dokumentaalfilm
22:55	Info TV

REEDE 18.06

0:00	Info TV
19:00	Kodumets 1
19:25	Olümpiaharidusnädal
19:35	Soome koolides
19:35	Kooliolümpiamängud Eesti koolides
19:50	Tallinna tervisekoalitsioon.
20:15	BIG Kuldliga etapp. G.Sule mälestusvõistlused
20:45	Tulest tulnud. Toomas Lepa dokumentaalfilm Tiit Veeberist
21:50	Täna päevakorral. Debatt Tallinna pressiklubis poliitikaemadel.
22:45	Info TV

LAUPÄEV 19.06

0:00	Info TV
16:00	Riigikogu istung 14.06: arupärimistele vastamine (orienteeruv algusaeg)
19:00	Dokumentaalfilm

19:45	Gromõko	muusiku poksiturniir Tartus
20:10	Kunstimaailma aarded	20:15 Kodanikutelevisioon. Võta sõna
	Moskva päevad	20:30 BIG Kuldliga etapp. G.Sule mälestusvõistlused
	Tallinnas. Galakontsert	21:00 Valgusetoojadtoojad. Jüri Lina dokumentaalfilm
	Estonia teatris.	21:50 massoonidest
22:10	Rezhissöör Jüri Tallinn	Tantsivad liblikad. Oleg Bessedini dokument

